

Taiteen perusopetuksen järjestäjät

Voimassaoloaika

1.8.2018 alkaen
toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu

Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998)
5 § 1 mom. ja 8 § 2 mom.

Kumoo Opetushallituksen määräykset
nrot 38/011/2002, 39/011/2002, 40/011/2002,
41/011/2002 ja 10/011/2005

TAITEEN PERUSOPETUKSEN LAAJAN OPPIMÄÄRÄN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2017

Opetushallitus on päättänyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017 liitteen mukaisesti.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä näiden opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä noudattaen opetussuunnitelma kullekin taiteenalalle, jolla se antaa opetusta.

Näiden taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaan laadittu opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2018 lukien. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opintonsa 31.7.2018 jälkeen aloittavat oppilaat opiskelevat opetussuunnitelman mukaan, joka on laadittu näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Ennen 1.8.2018 taiteen perusopetuksessa laajan oppimäärän opintonsa aloittaneet oppilaat voivat suorittaa opintojaan kumottujen määräysten mukaan laadittuja opetussuunnitelmia noudattaen enintään 31.7.2021 saakka.

Lisätietoja tästä määräyksestä saa Opetushallituksen Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus -osastolta sekä Ruotsinkielinen koulutus ja varhaiskasvatus -osastolta.

Päajohtaja

Olli-Pekka Heinonen

Johtaja

Jorma Kauppinen

LIITE

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

**TAITEEN PERUSOPETUKSEN LAAJAN OPPIMÄÄRÄN OPETUSSUUNNITELMAN
PERUSTEET 2017**

SISÄLTÖ

1	OPETUSSUUNNITELMA.....	5
1.1	Opetussuunnitelmajärjestelmä ja opetussuunnitelman perusteet.....	5
1.2	Opetussuunnitelman laatiminen.....	5
1.3	Opetussuunnitelman sisältö.....	5
2	TAITEEN PERUSOPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET	7
2.1	Taiteen perusopetuksen tehtävä	7
2.2	Arvoperusta.....	7
2.3	Oppimiskäsitys.....	7
2.4	Laajan oppimäärän yhteiset tavoitteet.....	8
3	OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	9
3.1	Oppimisympäristöt.....	9
3.2	Toimintakulttuuri	9
4	OPINTOJEN LAAJUUS JA RAKENNE.....	11
4.1	Opintojen laajuus	11
4.2	Opintojen rakenne	11
5	OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN.....	11
6	OPPIMISEN ARVIOINTI.....	12
6.1	Arvioinnin tehtävä.....	12
6.2	Arviointi opintojen aikana	12
6.3	Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen	12
6.4	Oppimäärän arviointi	13
6.5	Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	13
7	ARKKITEHTUURI.....	16
7.1	Varhaisiän arkkitehtuurikasvatus	16
7.2	Arkkitehtuurin perusopinnot	16
7.3	Arkkitehtuurin syventävät opinnot.....	18
7.4	Aikuisten arkkitehtuurin opetus	20
7.5	Työtavat arkkitehtuurin opetuksessa.....	20
7.6	Oppimisen arviointi arkkitehtuurin opetuksessa.....	20
8	KUVATAIDE	22
8.1	Varhaisiän kuvataidekasvatus	22
8.2	Kuvataiteen perusopinnot	22
8.3	Kuvataiteen syventävät opinnot	24
8.4	Aikuisten kuvataiteen opetus	26
8.5	Työtavat kuvataiteen opetuksessa.....	26
8.6	Oppimisen arviointi kuvataiteen opetuksessa	27
9	KÄSITYÖ.....	28
9.1	Varhaisiän käsityökasvatus	28
9.2	Käsityön perusopinnot	29

9.3	Käsityön syventävät opinnot.....	30
9.4	Aikuisten käsityön opetus	32
9.5	Työtavat käsityön opetuksessa.....	32
9.6	Oppimisen arviointi käsityön opetuksessa.....	33
10	MEDIATAITEET	35
10.1	Varhaisiän mediataiteiden kasvatusta	35
10.2	Mediataiteiden perusopinnot.....	35
10.3	Mediataiteiden syventävät opinnot	37
10.4	Aikuisten mediataiteiden opetus	38
10.5	Työtavat mediataiteiden opetuksessa.....	39
10.6	Oppimisen arviointi mediataiteiden opetuksessa.....	39
11	MUSIIKKI	40
11.1	Varhaisiän musiikkikasvatusta.....	40
11.2	Musiikin perusopinnot	40
11.3	Musiikin syventävät opinnot.....	42
11.4	Aikuisten musiikin opetus.....	43
11.5	Työtavat musiikin opetuksessa	43
11.6	Oppimisen arviointi musiikin opetuksessa	43
12	SANATAIDE.....	45
12.1	Varhaisiän sanataidekasvatusta.....	45
12.2	Sanataiteen perusopinnot	45
12.3	Sanataiteen syventävät opinnot.....	47
12.4	Aikuisten sanataiteen opetus.....	48
12.5	Työtavat sanataiteen opetuksessa.....	49
12.6	Oppimisen arviointi sanataiteen opetuksessa.....	49
13	SIRKUSTAIDE	50
13.1	Varhaisiän sirkuskasvatusta	50
13.2	Sirkustaiteen perusopinnot.....	50
13.3	Sirkustaiteen syventävät opinnot	52
13.4	Aikuisten sirkustaiteen opetus	53
13.5	Työtavat sirkustaiteen opetuksessa	54
13.6	Oppimisen arviointi sirkustaiteen opetuksessa	54
14	TANSSI.....	56
14.1	Varhaisiän tanssikasvatusta	56
14.2	Tanssin perusopinnot	56
14.3	Tanssin syventävät opinnot.....	58
14.4	Aikuisten tanssin opetus.....	59
14.5	Työtavat tanssin opetuksessa	59
14.6	Oppimisen arviointi tanssissa.....	60
15	TEATTERITAIDE.....	61
15.1	Varhaisiän teatterikasvatusta	61
15.2	Teatteritaiteen perusopinnot.....	61
15.3	Teatteritaiteen syventävät opinnot	62
15.4	Aikuisten teatteritaiteen opetus.....	64
15.5	Työtavat teatteritaiteen opetuksessa.....	64
15.6	Oppimisen arviointi teatteritaiteen opetuksessa.....	65

1 OPETUSSUUNNITELMA

1.1 Opetussuunnitelmajärjestelmä ja opetussuunnitelman perusteet

Taiteen perusopetuksen ohjausjärjestelmän osia ovat

- laki (633/1998) ja asetus (813/1998) taiteen perusopetuksesta
- Opetushallituksen määräys taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma.

Taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 5 §:n mukaan Opetushallitus päättää taiteenaloittain taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (opetussuunnitelman perusteet). Opetushallitus päättää myös oppilaan arvioinnista ja todistukseen merkittävistä tiedoista (laki taiteen perusopetuksesta, 8 §).

Taiteen perusopetus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja oppilaan arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä.

1.2 Opetussuunnitelman laatiminen

Koulutuksen järjestäjä laatii ja hyväksyy kullekin taiteenaloille opetussuunnitelman Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaan tarkentaen ja täsmentäen niitä. Jos koulutuksen järjestäjä, kuten esimerkiksi kunta, hankkii taiteen perusopetuksen julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä taikka säätiöltä, koulutuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman ja vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaisesti.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet ja valmiudet, taiteenalan traditio ja paikallinen kulttuuriperintö, taiteenalan kansalliset ja kansainväliset muutokset, jatko-opintojen vaatimukset sekä oppilaitoksen ja sen toimintaympäristön omaleimaisuus.

Opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen opettajien ja mahdollisuuksien mukaan myös oppilaiden, huoltajien ja muiden tahojen kanssa. Yhteistyö eri tahojen kanssa tukee opetussuunnitelmaprosessin onnistumista.

1.3 Opetussuunnitelman sisältö

Opetussuunnitelman tulee sisältää seuraavat asiat sen mukaan, kuin näissä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätään:

- oppilaitoksen toiminta-ajatus
- oppilaitoksen arvot, oppimiskäsitys, oppimisympäristö ja työtavat
- oppilaitoksen toimintakulttuuri
- opetuksen rakenne ja laajuus

- opetuksen yleiset tavoitteet
- perusopintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet
- syventävien opintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet
- laajan oppimäärän arvioinnin kohteet ja arvioinnin kriteerit
- oppimisen arviointi
- oppimäärän yksilöllistäminen
- oppilaaksi ottamisen periaatteet
- yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa
- toiminnan jatkuva kehittäminen.

Koulutuksen järjestää suunnittelee opetuksen tarjonnan ja päättää opetuksen määrästä opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opetuksen määrä mitoitetaan niin, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa.

Opetussuunnitelma laaditaan niin selkeästi, että myös oppilas ja hänen huoltajansa voivat saada opinnoista riittävästi tietoa.

Koulutuksen järjestäjä arvioi antamaansa koulutusta ja osallistuu toimintansa ulkopuoliseen arviointiin [Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998) 7 § (muutettu lailla 1301/2013)]. Opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja sitä edelleen kehitetään osana tätä tehtävää.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n mukaan (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.

2 TAITEEN PERUSOPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET

2.1 Taiteen perusopetuksen tehtävä

Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää eri taiteenalojen opetusta. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti. Opetuksella edistetään taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista. Opetus kehittää taiteenalalle ominaista osaamista ja antaa valmiuksia hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

Taiteen perusopetuksen tehtävänä on rakentaa kestävää tulevaisuutta taiteen keinoin. Opetus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnölle. Taiteenalan opetuksessa vahvistetaan oppilaan omaehtoisen ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja. Opinnot tukevat oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä. Taiteen perusopetus vahvistaa oppilaiden identiteettien rakentumista ja kulttuurisen lukutaidon kehittymistä.

Taiteen perusopetus luo edellytyksiä taiteen ja taidekasvatuksen kehittämiseksi Suomessa. Taiteen perusopetuksen tehtävää toteutetaan yhteistyössä muiden taidekasvatusta antavien oppilaitosten ja tahojen kanssa paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

2.2 Arvoperusta

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat arvoperustaan, jonka mukaan taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle. Ihminen rakentaa elämäänsä toimimalla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristönsä kanssa. Taiteen perusopetus perustuu käsitykseen jokaisen ihmisen ainutlaatuisuudesta ja arvokkuudesta yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä. Opetuksessa edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja kunnioitetaan sukupuolen moninaisuutta. Opetus tukee ihmisenä kasvamista ajattelun taitoja ja luovuutta kehittämällä.

Opetuksen lähtökohtana ovat kullekin taiteenalalle ominaiset tiedon tuottamisen ja esittämisen tavat. Taiteeseen sisältyvät esteettisyyden, eettisyyden ja ekologisuuden kysymykset ohjaavat pohtimaan ja arvioimaan, mikä elämässä on merkityksellistä ja arvokasta. Taiteen perusopetuksessa luodaan pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle.

2.3 Oppimiskäsitys

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet perustuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja toimimaan tavoitteiden suuntaisesti sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät

oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Kokemukset ja vuorovaikutus ympäristön kanssa samoin kuin eri aistien käyttö ja kehollisuus ovat oppimisen kannalta olennaisia.

Taiteen perusopetuksessa oppiminen on yksilöllistä ja yhteisöllistä tietojen ja taitojen rakentamista, joka vahvistaa oppilaan kulttuurista osallisuutta ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppiminen on kaikilla taiteenaloilla kokonaisvaltainen ja vuorovaikutteinen prosessi, joka kehittää oppilaan tietoja ja taitoja monipuolisesti. Se on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään kokemuksiaan, tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oman oppimisensa kehittämiseen. Harjoittelu ja harjoittelemaan oppiminen ovat merkityksellisiä taitojen kehittymisen kannalta. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ja kannustava ohjaus ja palaute vahvistavat oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen, myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa oppimista edistävää vuorovaikutusta.

2.4 Laajan oppimäärän yhteiset tavoitteet

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän tavoitteena on luoda edellytyksiä elinikäiselle taiteen harjoittamiselle ja aktiiviselle kulttuuriselle osallisuudelle. Taiteenalan laajan oppimäärän opinnot tarjoavat mahdollisuuksia osaamisen monipuoliseen ja päämäärätietoiseen kehittämiseen sekä taiteesta nauttimiseen. Oppilaita innostetaan käyttämään taidetta myös yhteistyön, vaikuttamisen ja osallistumisen välineenä.

Laajan oppimäärän tavoitteena on vahvistaa oppilaiden oppimisen iloa, opiskelumotivaatiota ja luovaa ajattelua huomioimalla heidän vahvuutensa, potentiaalinsa ja kiinnostuksen kohteensa. Oppilaita rohkaistaan asettamaan omia oppimistavoitteita ja tekemään opintoihin liittyviä valintoja niiden pohjalta. Taiteenalan opintojen edetessä oppilasta ohjataan ottamaan yhä enemmän vastuuta omasta oppimisestaan.

Laajan oppimäärän opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää hänelle merkityksellisiä taiteenalan ilmaisutapoja. Oppilaita kannustetaan tarkastelemaan, tulkitsemaan ja arvottamaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin.

Opinnoissa kehittyvä monilukutaito tukee oppilaiden kriittistä ajattelua ja oppimisen taitoja. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan taiteen alaa historiallisena, yhteiskunnallisena ja ajankohtaisena ilmiönä sekä rakentamaan toiminnassaan yhteyksiä taiteiden ja tieteiden välille.

3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Oppimisympäristöt

Taiteen perusopetuksessa oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja käytäntöjä, joissa taiteenalan opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Lähtökohtana on, että oppimisympäristöt ovat fyysisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti turvallisia. Ne ovat ilmapiiriltään avoimia ja myönteisiä sekä rohkaisevat ja innostavat oppilaita kehittämään osaamistaan.

Monipuolisten oppimisympäristöjen tarkoituksena on tukea oppilaiden kasvua ja innostaa heidät oppimiseen. Ne myös tarjoavat jokaiselle oppilaalle mahdollisuuden onnistumiseen ja osaamisen kokemuksiin. Tavoitteena on, että oppimisympäristöt luovat edellytykset taiteenalan ominaiseen aktiiviseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Tavoitteena on myös luoda edellytyksiä taiteiden välisen osaamisen kehittämiseen.

Oppimisympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet, taidot ja kiinnostuksen kohteet sekä oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuva osaamisen karttuminen. Asianmukaiset tilat, työvälineet ja materiaalit sekä tieto- ja viestintäteknologian tarkoituksenmukainen käyttö antavat mahdollisuuden taiteenalan opiskeluun opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Oppimisympäristöjen valinnassa otetaan huomioon oppilaitoksen ulkopuolisten toimijoiden tarjoamat mahdollisuudet. Erilaiset yhteistyöhankkeet muiden alojen toimijoiden ja organisaatioiden kanssa tuovat sosiaalisen ja yhteiskunnallisen näkökulman osaksi opintoja.

3.2 Toimintakulttuuri

Taiteen perusopetuksen oppilaitoksen toimintakulttuuri muotoutuu työtä ohjaavien normien tulkinnasta, vakiintuneista käytännöistä sekä sen jäsenten ajattelu- ja toimintatavoista. Yhteinen toimintakulttuuri edistää taiteen perusopetuksen tehtävän, arvoperustan ja oppimiskäsityksen mukaisen opetuksen toteuttamista. Toimintakulttuuri tulee näkyväksi kaikessa toiminnassa sekä vaikuttaa oppilaan kokemukseen osallisuudesta ja opetuksen laadusta.

Taiteen perusopetuksessa on tavoitteena luoda oppimista ja kestäväää hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria, mikä edellyttää aitoa kohtaamista sekä välittävää ja kunnioittavaa vuorovaikutusta. Lähtökohtana on yhteisön jäsenten kokemus osallisuudesta, joka syntyy yhdessä toimimisesta ja kaikkien ottamisesta mukaan toimintaan. Kannustavassa toimintakulttuurissa hyväksytään myös oppiminen epäonnistumisten kautta. Arjen valinnoissa ja toiminnassa otetaan huomioon kestävä elämäntapa, kulttuurinen monimuotoisuus ja kielitietoisuus. Yhteinen toimintakulttuuri ohjaa myös taiteenalaan liittyvien oikeudellisesti suojeltujen etujen kuten sananvapauden, yksityisyyden suojan ja tekijänoikeuksien tuntemiseen.

Toimintakulttuurin kehittäminen tarkoittaa jatkuvaa pedagogiikan ja taiteenalan osaamisen kehittämistä. Olennaista toimintakulttuurin kehittämisessä on oppilaitoksen johtaminen sekä opetuksen arkikäytäntöjen organisointi, suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi. Avointa ja rakentavaa vuorovaikutusta tarvitaan sekä oppilaitosyhteisön sisäisessä että huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

4 OPINTOJEN LAAJUUS JA RAKENNE

4.1 Opintojen laajuus

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän laskennallinen laajuus on 1300 tuntia, josta perusopintojen laskennallinen laajuus on 800 tuntia ja syventävien opintojen 500 tuntia. Laskennallisen laajuuden tunti on 45 minuuttia. Perusopintoja edeltävän varhaisiän kasvatuksen laajuudesta päättää koulutuksen järjestäjä.

Annettavan opetuksen tulee mahdollistaa opetussuunnitelmassa määriteltyjen taiteenalan oppimäärän tavoitteiden ja sisältöjen saavuttaminen. Laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta järjestettäessä on pyrittävä joustavuuteen niin, että taiteenala, oppilaan ikä, aiemmin hankitut taidot ja tiedot sekä käytettävät opetusmenetelmät otetaan huomioon.

4.2 Opintojen rakenne

Laajan oppimäärän opinnot eri taiteenaloilla muodostuvat taiteenalan perusopinnoista ja syventävistä opinnoista sekä mahdollisesta varhaisiän kasvatuksesta. Perusopintojen ja syventävien opintojen valtakunnalliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä varhaisiän kasvatuksen yleiset tavoitteet määritellään näissä opetussuunnitelman perusteissa taiteenaloittain. Taiteen perusopetusta voidaan järjestää myös aikuisille.

Laajan oppimäärän perusopintojen tarkoituksena on taiteenalalle keskeisten taitojen tavoitteellinen harjoittelu ja pitkäjänteinen kehittäminen. Syventävien opintojen tarkoituksena on opintomahdollisuuksien laajentaminen tai painottaminen. Taiteenalan laajan oppimäärän syventäviin opintoihin sisältyy loppuyö. Sekä perusopintoihin että syventäviin opintoihin voi sisältyä keskenään vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia.

Koulutuksen järjestäjä määrittelee perusopintojen ja syventävien opintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Mahdollisen varhaisiän kasvatuksen tavoitteet, sisällöt ja laajuus päätetään opetussuunnitelmassa.

5 OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN

Koulutuksen järjestäjä kuvaa opetussuunnitelmassaan menettelytavat, joiden avulla voidaan tarvittaessa yksilöllistää oppimäärää vastaamaan oppilaan opiskelu- ja oppimisedellytyksiä. Oppimäärää yksilöllistettäessä menettelyt dokumentoidaan koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Oppilaalle laaditaan tällöin esimerkiksi henkilökohtainen opiskelusuunnitelma yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Yksilöllistäminen voi tarkoittaa tavoitteiden, sisältöjen, opiskeluajan, opetuksen toteuttamistavan, tarvittavien tukitoimien ja arviointimenettelyn yksilöllistämistä. Yksilöllistäminen tehdään niin, että oppilas voi kehittää taitojaan omista lähtökohdistaan. Mahdollisuudesta yksilöllistää oppimäärää annetaan tietoa huoltajille.

6 OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tehtävä

Arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan oppimista, tukea hänen edistymistään opinnoissa ja kehittää hänen edellytyksiään itsearviointiin. Palautteella ohjataan oppilasta omien tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun sekä oman oppimisprosessin ymmärtämiseen. Oppilaan työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Arviointi on oppimiseen kannustavaa, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävää.

6.2 Arviointi opintojen aikana

Oppilaan oppimista ohjataan ja arvioidaan monipuolisesti oppimisprosessin eri vaiheissa. Arviointi ja sen pohjalta annettava jatkuva palaute on vuorovaikutteista ja edistää oppilaiden osallisuutta. Oppilaita ohjataan oman oppimisen pohdintaan itsearviointi- ja vertaisarviointitaitoja kehittämällä. Oppilaita rohkaistaan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä sekä antamaan rakentavaa palautetta.

Arviointi opintojen aikana perustuu opetussuunnitelmassa kuvattuihin perusopintojen ja syventävien opintojen opintokokonaisuuksien tavoitteisiin. Opintojen aikaisessa arvioinnissa otetaan huomioon näissä opetussuunnitelman perusteissa kuvatut taiteenalan laajan oppimäärän arvioinnin kohteet. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Oppilasta perehdytetään taiteenalan arvioinnin periaatteisiin ja käytäntöihin. Oppilalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa oppilaan vuoden aikana suorittamista opintokokonaisuuksista koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassaan päättämällä tavalla.

Taiteenalan laajan oppimäärän perusopintojen päättyessä oppilas saa todistuksen suoritetuista perusopinnoista. Siinä annetaan sanallinen arvio oppilaan edistymisestä ja osaamisen kehittymisestä perusopintojen aikana. Sanallisessa arvioinnissa painotetaan oppilaan oppimisen vahvuuksia suhteessa perusopinnoille asetettuihin tavoitteisiin.

Laajan oppimäärän opintojen aikaista arviointia täsmennetään taiteenalakohtaisesti näissä taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa.

6.3 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustaminen tehdään perustuen selvityksiin oppilaan opinnoista tai näyttöihin osaamisesta sekä suhteessa kunkin hyväksiluettavan opintokokonaisuuden tavoitteisiin ja sisältöihin. Myös oppilaan siirtyessä opiskelemaan oppimäärästä toiseen osaamisen tunnustamisessa ja opintojen hyväksilukemisessa menetellään, kuten edellä on kuvattu.

6.4 Oppimäärän arviointi

Laajan oppimäärän arvioinnin lähtökohtana ovat oppilaan suorittamat syventävät opinnot. Arviointi kertoo, miten oppilas on saavuttanut taiteenalan laajan oppimäärän syventävien opintojen tavoitteet. Lopputyö arvioidaan osana syventäviä opintoja. Syventävien opintojen aikana oppilaille annetaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Taiteenalan laajan oppimäärän arvioinnin kohteet on kuvattu taiteenalakohtaisissa osuuksissa.

Laajan oppimäärän arviointi perustuu koulutuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa määriteltyihin laajan oppimäärän arvioinnin kriteereihin. Päätötodistukseen merkitään sanallinen arvio oppilaan suorittamasta laajasta oppimäärästä. Sanallinen arvio kuvaa oppilaan edistymistä ja hänen saavuttamaansa osaamista suhteessa syventävien opintojen tavoitteisiin. Sanallisessa arviossa painotetaan oppilaan oppimisen ja osaamisen vahvuuksia.

Laajan oppimäärän arviointia täsmennetään taiteenalakohtaisesti näissä taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa.

6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopintojen todistus

Oppilaille annetaan taiteenalan taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopintojen todistus sen jälkeen, kun hän on suorittanut laajaan oppimäärään sisältyvät perusopinnot.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopintojen todistuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- taiteenala
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika vuosina
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän perusopinnot
  - kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- sanallinen arvio oppilaan suorittamista taiteenalan laajan oppimäärän perusopinnoista
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- jos koulutusta järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla, merkitään todistukseen ministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman
- kunnan omalla päätöksellään järjestämässä taiteen perusopetuksessa todistukseen merkitään taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman hyväksymispäivämäärä

- jos kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä hankkii taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetut palvelut julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä, merkitään yhteisön tai säätiön tämän sopimuksen perusteella antaman taiteen perusopetuksen todistukseen sopimuksen päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman
- merkintä, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopinnot todistus voi sisältää liitteitä.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistus

Oppilaalle annetaan taiteenalan taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistus sen jälkeen, kun hän on suorittanut laajaan oppimäärään sisältyvät perusopinnot ja syventävät opinnot.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- taiteenala
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika vuosina
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän perusopinnot
  - kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän syventävät opinnot
  - kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
  - syventäviin opintoihin sisältyvän laajan oppimäärän lopputyön aihe
- sanallinen arvio oppilaan suorittamasta taiteenalan laajasta oppimäärästä
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- jos koulutusta järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla, merkitään todistukseen ministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman
- kunnan omalla päätöksellään järjestämässä taiteen perusopetuksessa todistukseen merkitään taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman hyväksymispäivämäärä
- jos kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä hankkii taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetut palvelut julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä, merkitään yhteisön tai säätiön tämän sopimuksen perusteella antaman taiteen perusopetuksen todistukseen sopimuksen päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen

järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman

- merkintä, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistus voi sisältää liitteitä.

Osallistumistodistus oppilaan suorittamista taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opinnoista

Oppilaalle annetaan pyydettäessä osallistumistodistus suorittamistaan taiteenalan laajan oppimäärän opinnoista, jos opinnot keskeytyvät tai oppilas tarvitsee niitä muusta syystä. Osallistumistodistus voi sisältää liitteitä.

7 ARKKITEHTUURI

Arkkitehtuurin laajan oppimäärän tehtävänä on vahvistaa oppilaan elinikäistä arkkitehtuurisuhdetta sekä luoda edellytykset omalle ilmaisulle ja tulkinnalle. Oppilaiden kokemuksista, oivalluksista, mielikuvituksesta ja tekemisen ilosta rakentuu perusta moniaistiselle sekä elämykselliselle oppimiselle.

Arkkitehtuuria tarkastellaan kokemuksellisenä tilan taiteena ja aina läsnä olevana rakennettuna ympäristönä, jonka mittakaava ulottuu yksittäisistä esineistä laajoihin kokonaisuuksiin. Opetuksessa tutustutaan arkkitehtuuriin alana, jossa yhdistyvät laaja-alaisesti taiteiden ja tieteiden näkökulmat. Arkkitehtuurin vaikutusta yhteiskuntaan, luontoon sekä kulttuuriin tarkastellaan esteettiseltä, ekologiselta ja eettiseltä kannalta.

Opinnot tukevat oppilaan käsitystä itsestä osaavana ja luovana toimijana sekä aktiivisena kansalaisena. Oppilasta kannustetaan osallistumaan ympäristön suunnittelun prosesseihin sekä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja uudistamiseen. Oppilasta ohjataan oman tekemisen ja osallisuuden kokemisen kautta tunnistamaan rakennetun ympäristön laadun merkitys hyvinvoinnille. Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden valmiuksia omaehtoiseen harrastamiseen, elinikäiseen oppimiseen ja opintojen jatkamiseen muissa koulutusmuodoissa. Opinnoilla tuetaan luovien alojen ammatillisten edellytysten kehittymistä.

7.1 Varhaisiän arkkitehtuurikasvatus

Varhaisiän arkkitehtuurikasvatuksen lähtökohtana ovat lapsen kokemukset omasta ympäristöstään. Iloinen, elämyksellinen ja oivaltava arkkitehtuurin tutkiminen luo pohjan, joka innostaa lasta omien havaintojen, näkemysten ja ideoiden ilmaisemiseen. Arkkitehtuurin ilmiöihin tutustutaan leikkien ja liikkuen, tutkien ja kokeillen sekä taiteen ilmaisukeinoja soveltaen. Toiminnassa painottuvat moniaistinen havainnointi, tutkiva työskentely, suunnittelun harjoittelu ja kolmiulotteinen rakentaminen. Varhaisiän arkkitehtuurikasvatus tukee ajattelun, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä itsetunnon ja myönteisen minäkuvan muodostumista. Toiminta kannustaa iloitsemaan omasta ja toisten työstä sekä harjaannuttaa toimimaan ryhmässä muut huomioiden. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisen varhaisiän arkkitehtuurikasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja laajuudesta.

7.2 Arkkitehtuurin perusopinnot

Tavoitteet

Arkkitehtuurin perusopintojen tavoitteena on mahdollistaa taiteenalan pitkäjänteinen opiskelu. Koulutuksen järjestäjä määrittelee perusopintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Ympäristösuhde

Opetuksen tavoitteena on

- tukea oppilaan omakohtaisen ja elämyksellisen arkkitehtuurisuhteen muodostumista
- luoda pohjaa oppilaan moniaistisen havainnoinnin ja tilallisen hahmottamisen taitojen kehittymiselle
- kannustaa oppilasta tutkimaan ihmisen, luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutusta.

Rakennetun ympäristön lukutaito

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta kartuttamaan rakennetun ja muotoillun ympäristön ilmiöiden ymmärtämisessä tarvittavaa yleissivistystä
- tarjota oppilaalle näkökulmia arkkitehtuurin historian, rakennusperinnön ja nykyarkkitehtuurin tarkasteluun
- ohjata oppilasta tarkastelemaan arkkitehtuuria taiteiden ja tieteiden välisenä alana
- auttaa oppilasta hahmottamaan arkkitehtuurin suhdetta muihin taiteisiin ja visuaaliseen kulttuuriin.

Suunnittelu ja ilmaisu

Opetuksen tavoitteena on

- tukea oppilaan ilmaisun ja luovan ongelmanratkaisukyvyyn kehittymistä
- tukea oppilaan arkkitehtonisen ajattelun kehittymistä ja keskeisten käsitteiden omaksumista
- ohjata oppilasta harjoittelemaan suunnittelun periaatteita ja vaiheita sekä toteuttamaan omiin ideoihin perustuvia suunnitelmia
- tukea oppilasta työskentely- ja arviointitaitojen kehittämisessä.

Yhteiskunnallisuus ja osallisuus

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta tutustumaan rakennetun ympäristön kehittymiseen aika-, paikka- ja kulttuurisidonnaisena prosessina
- innostaa oppilasta tutkimaan arkkitehtuurin ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutusta
- ohjata oppilasta arvioimaan ja arvottamaan rakennettua ympäristöä
- vahvistaa oppilaan edellytyksiä osallistua ympäristön kehittämiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Keskeiset sisällöt

Arkkitehtuurin perusopinnoissa taiteenalaa tarkastellaan rakennetun ympäristön pienistä yksityiskohdista suuriin kokonaisuuksiin, menneisyydestä tulevaisuuteen ja lokaalista globaaliin ulottuvana ilmiönä ja kolmiulotteisena tilan taiteena. Opetuksen sisällöt rakennetaan monipuolisesti näitä näkökulmia yhdistellen. Sisältöjen valinnassa huomioidaan oppilaiden kiinnostuksen kohteet sekä erilaiset ajankohtaiset ilmiöt. Lähtökohdana ovat oppilaiden omat kokemukset ja havainnot rakennetusta ympäristöstä.

Omat ympäristöt

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaille merkityksellisistä rakennetuista ympäristöistä ja arkkitehtuurin ilmiöistä. Opetuksessa käsitellään ihmisen, luonnon ja rakennetun ympäristön välistä vuorovaikutusta.

Ajankohtaiset ilmiöt

Opetuksen sisällöt valitaan ajankohtaisista suunnittelu- ja rakennushankkeista sekä näyttelyistä ja eri medioissa käytävästä keskustelusta. Opetuksessa käsitellään oman toiminnan ja rakennetun ympäristön vuorovaikutusta sekä tutustutaan osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin.

Arkkitehtuurin maailma

Opetuksen sisällöt valitaan eri kulttuureiden ja aikakausien rakennetuista ympäristöistä. Opetuksessa tutustutaan arkkitehtuurin peruselementteihin, rakennetun ympäristön suunnittelun lähtökohtiin ja periaatteisiin sekä arkkitehdin luovaan työskentelyprosessiin.

7.3 Arkkitehtuurin syventävät opinnot

Tavoitteet

Arkkitehtuurin syventävien opintojen tavoitteena on, että oppilas syventää suhdettaan taiteenalaan omien tavoitteidensa suuntaisesti. Koulutuksen järjestäjä määrittelee syventävien opintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Syventäviin opintoihin voi sisältyä vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia.

Ympäristösuhde

Opetuksen tavoitteena on

- syventää oppilaan omakohtaista ja elämyksellistä suhdetta rakennettuun ympäristöön
- kehittää oppilaan ympäristöhavaintojen ja tilallisten kokemusten tulkinnan taitoja
- syventää oppilaan ymmärrystä ihmisen, luonnon ja rakennetun ympäristön välisestä vuorovaikutuksesta.

Rakennetun ympäristön lukutaito

Opetuksen tavoitteena on

- syventää rakennetun ja muotoillun ympäristön ilmiöiden ymmärtämisessä tarvittavaa yleissivistystä oppilaan omien kiinnostuksen kohteiden pohjalta
- kannustaa oppilasta arkkitehtuurin historian, rakennusperinnön ja nykyarkkitehtuurin laaja-alaiseen tarkasteluun
- kannustaa oppilasta hyödyntämään näkemyksiään arkkitehtuurista taiteiden ja tieteiden välisenä alana omassa työskentelyssään
- auttaa oppilasta ymmärtämään arkkitehtuurin olemusta suhteessa muihin taiteisiin ja visuaaliseen kulttuuriin.

Suunnittelu ja ilmaisu

Opetuksen tavoitteena on

- vahvistaa oppilaan ilmaisun ja luovan ongelmanratkaisukyvyn kehittymistä
- syventää oppilaan kykyä tuottaa arkkitehtonisia ideoita ja ratkaisuja
- ohjata oppilasta soveltamaan suunnittelun keskeisiä käsitteitä, periaatteita ja prosesseja omassa työskentelyssään
- kannustaa oppilasta asettamaan tavoitteita osaamisensa kehittämiseksi
- rohkaista oppilasta antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä kehittämään itsearviointitaitojaan.

Yhteiskunnallisuus ja osallisuus

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta syventämään näkemyksiään rakennetun ympäristön kehittymisestä aika-, paikka- ja kulttuurisidonnaisena prosessina
- innostaa oppilasta syventämään tietämystään arkkitehtuurin ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutuksesta
- vahvistaa oppilaan kykyä arvioida ja arvottaa rakennettua ympäristöä
- kannustaa oppilasta osallistumaan ympäristön kehittämiseen ja vaikuttamaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Keskeiset sisällöt

Arkkitehtuurin syventävissä opinnoissa taiteenalaa tarkastellaan rakennetun ympäristön pienistä yksityiskohdista suuriin kokonaisuuksiin, menneisyydestä tulevaisuuteen ja lokaalista globaaliin ulottuvana ilmiönä ja kolmiulotteisena tilan taiteena. Opetuksen sisällöt rakennetaan monipuolisesti näitä näkökulmia yhdistellen. Sisältöjen valinnassa huomioidaan oppilaiden kiinnostuksen kohteet sekä erilaiset ajankohtaiset ilmiöt. Lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ja havainnot rakennetusta ympäristöstä.

Omat ympäristöt

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaille merkityksellisistä rakennetuista ympäristöistä ja arkkitehtuurin ilmiöistä. Opetuksessa käsitellään ihmisen, luonnon ja rakennetun ympäristön välistä vuorovaikutusta.

Ajankohtaiset ilmiöt

Opetuksen sisällöt valitaan ajankohtaisista suunnittelu- ja rakennushankkeista sekä näyttelyistä ja eri medioissa käytävästä keskustelusta. Opetuksessa käsitellään oman toiminnan ja rakennetun ympäristön vuorovaikutusta sekä tutustutaan osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin.

Arkkitehtuurin maailma

Opetuksen sisällöt valitaan eri kulttuureiden ja aikakausien rakennetuista ympäristöistä. Opetuksessa tutustutaan arkkitehtuurin peruselementteihin, rakennetun ympäristön suunnittelun lähtökohtiin ja periaatteisiin sekä arkkitehdin luovaan työskentelyprosessiin.

7.4 Aikuisten arkkitehtuurin opetus

Aikuisten opetuksessa noudatetaan arkkitehtuurin laajan oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Aikuisten opetuksen tavoitteena on henkilökohtaisen arkkitehtuurisuhteen syventäminen oivaltamiseen ja luovuuteen innostavan työskentelyn kautta. Aikuisten opetuksessa huomioidaan oppijan aiemmat opinnot ja kokemukset sekä hänen omat oppimistavoitteensa ja kiinnostuksen kohteensa. Aikuista oppijaa ohjataan itsenäiseen työskentelyyn ja kannustetaan opitun hyödyntämiseen omassa elämässään.

7.5 Työtavat arkkitehtuurin opetuksessa

Arkkitehtuurin laajan oppimäärän työtapojen valinnalla tuetaan oppimaan oppimisen, vuorovaikutustaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä. Opetuksessa tutustutaan arkkitehtuuriin elämyksellisesti ja kokemuksellisesti, tutkimalla ja arvottamalla sen erilaisia ilmiöitä niin fyysisessä kuin virtuaalisessa maailmassa. Moniaistinen havainnointi, ideoiden kehittäminen luonnostelemalla, suunnitelmien esittäminen erilaisin välinein ja tekniikoin sekä kolmiulotteinen rakentaminen eri mittakaavoissa ovat osa työskentelyprosessia. Työskentelyssä korostuu käsillä tekemisen ja oivaltamisen ilo. Työtapojen ja materiaalien valintaa ohjaavat rakentamisen perinne ja kestävän kehityksen periaatteet.

7.6 Oppimisen arviointi arkkitehtuurin opetuksessa

Oppimisen arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan arkkitehtuurin opintojen edistymistä. Monipuoliseen jatkuvaan arviointiin sisältyy erilaisia palautteen antamisen tapoja sekä ohjausta itse- ja vertaisarviointiin. Oppilasta rohkaistaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta. Kannustavalla, monipuolisella ja jatkuvalla palautteella oppilasta ohjataan omien oppimistavoitteiden asettamiseen sekä oman ja toisten oppilaiden osaamisen arvostamiseen. Arviointitaitoja harjoitellaan opintojen kuluessa. Oppilasta perehdytetään arkkitehtuurin arvioinnin periaatteisiin ja käytäntöihin.

Arkkitehtuurin laajan oppimäärän arvioinnin kohteet ovat *Ympäristösuhde, Rakennetun ympäristön lukutaito, Suunnittelu ja ilmaisu* sekä *Yhteiskunnallisuus ja osallisuus*. Oppilalle annettavaan oppimisen arviointiin sisältyy palautetta kaikista opetukselle asetetuista tavoitteista.

Perusopinnoissa arvioinnilla tuetaan arkkitehtuurin keskeisten taitojen harjoittelua, niiden kehittymistä ja yhdessä oppimista. Jatkuvassa arvioinnissa ja muussa palautteessa hyödynnetään monipuolisesti itse- ja vertaisarviointia.

Syventävissä opinnoissa arvioinnilla tuetaan opintojen painottumista oppilaan yksilöllisten oppimistavoitteiden mukaisesti. Arvioinnilla ja muulla palautteella tuetaan oppimistavoitteiden asettamista sekä reflektoinnin, itseohjautuvuuden ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Arkkitehtuurin laajan oppimäärän syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, joka muodostuu taiteellisesta työstä, työskentelyprosessin kuvauksesta ja omaa oppimisprosessia pohtivasta sanallisesta osiosta. Lopputyön arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan omalle työlleen asettamat tavoitteet ja hänen syventävien opintojensa suuntautuminen.

8 KUVATAIDE

Kuvataiteen laajan oppimäärän tehtävänä on tukea oppilaan kasvua, itsetuntemusta, identiteetin rakentumista ja kulttuurista osaamista kuvataiteen keinoin. Opetus vahvistaa oppilaan kokemusta itsestään visuaalisen kulttuurin aktiivisena toimijana sekä luovana ja vastuullisena yhteisön jäsenenä. Opinnot kehittävät visuaalisen havainnoinnin, ajattelun, ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä luovat edellytyksiä uuden oppimiselle.

Opetus rakentaa yhteyksiä oppilaiden omien kuvallisten kulttuurien sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin välille. Opinnossa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin jatkuvaa muuntumista ja avoimia rajoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia syventyä heille merkityksellisiin sisältöihin, teemoihin ja ilmaisun keinoihin. Oppilaiden kokemusmaailmaan kiinnittyvällä lähestymistavalla luodaan perustaa oivalluksia herättävälle oppimiselle ja tekemisen ilolle. Oppilasta kannustetaan nauttimaan kuvataiteesta sekä arvostamaan omaa ja muiden taiteellista työtä.

Opintojen edetessä oppilas harjaantuu tulkitsemaan, arvioimaan ja arvottamaan kuvallisia ilmiöitä eri näkökulmista. Opetuksessa kannustetaan pohtimaan kuvataiteen yhteiskunnallisia merkityksiä ja kehittämään kriittistä ajattelua. Oppilasta rohkaistaan tarkastelemaan omaa taiteellista työskentelyä suhteessa visuaalisen kulttuurin kenttään. Opetuksessa tarkastellaan taiteiden ja tieteiden yhteyksiä sekä innostetaan niiden soveltamiseen opinnossa. Taiteen toimintatapoja käytetään vuorovaikutuksen, yhteistyön, osallistumisen ja vaikuttamisen välineenä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti paikallisia kulttuuripalveluita ja muita resursseja. Opinnot antavat valmiuksia kuvataiteen elinikäiselle ja omaehtoiselle harrastamiselle sekä opintojen jatkamiselle muissa koulutusmuodoissa.

8.1 Varhaisiän kuvataidekasvatus

Varhaisiän kuvataidekasvatuksen lähtökohtana ovat lapsen elämämaailmaa koskettavat visuaalisen kulttuurin ilmiöt. Opetuksessa kuvataidetta ja visuaalista maailmaa lähestytään leikinomaisin keinoin rohkaisten lasta ilmaisemaan ja pohtimaan havaintojaan ja tulkintojaan nähdystä, kuullusta, koetusta ja kuvitellusta. Lapsen aktiivista toimijuutta ja moniaistista suhdetta maailmaan vahvistetaan tutkivien, kokeilevien ja taiteiden välisten työskentelytapojen kautta. Opetus kannustaa iloitsemaan omasta ja toisten työstä sekä toimimaan ryhmässä muut huomioiden. Motorisia taitoja ja pitkäjänteisyyttä harjoitellaan kokeilemalla vaihtelevia työtapoja ja välineitä. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisen varhaisiän kuvataidekasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja laajuudesta.

8.2 Kuvataiteen perusopinnot

Tavoitteet

Kuvataiteen perusopintojen tarkoituksena on oppilaan kuvataiteellisen ajattelun ja ilmaisun tavoitteellinen ja pitkäjänteinen kehittäminen. Opetuksen tavoitteena on

tukea oppilaan omakohtaisen taidesuhteen muotoutumista ja identiteetin rakentumista kuvataidekulttuurin aktiivisena toimijana. Koulutuksen järjestäjä määrittelee perusopintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Taidesuhde

Opetuksen tavoitteena on

- tukea oppilaan kuvailmaisun taitojen, taidekäsityksen ja itsetuntemuksen kehittymistä tavoitteellisen työskentelyn ja oman oppimisen reflektoinnin kautta
- kannustaa oppilasta tekemään omia ratkaisuja, tunnistamaan innoituksen lähteitään ja perehtymään hänelle merkitykselliseen taiteeseen
- tutustuttaa oppilas erilaisiin materiaaleihin, välineisiin, teknologioihin, ilmaisun keinoihin, taiteellisiin prosesseihin ja taiteiden välisiin työskentelytapoihin.

Visuaalinen lukutaito

Opetuksen tavoitteena on

- innostaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä moniaistisesti sekä taiteiden ja tieteiden välisyyttä hyödyntäen
- ohjata oppilasta tutkimaan kuvan, median ja ympäristön visuaalista kieltä
- ohjata oppilasta tarkastelemaan ja pohtimaan visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmasta
- kannustaa oppilasta sanallistamaan ja perustelemaan tulkintojaan sekä kuuntelemaan ja arvostamaan toisten näkemyksiä
- ohjata oppilasta perehtymään taiteen historiaan ja nykyhetkeen sekä tarkastelemaan taidetta kulttuurisesta, yhteiskunnallisesta ja tulevaisuuden näkökulmasta.

Osallisuus ja vaikuttaminen

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin välittämiä viestejä ja niissä ilmeneviä arvoja
- kannustaa oppilasta ottamaan omassa kuvailmaisussaan ja toiminnassaan huomioon esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja
- tukea oppilasta kriittisen ajattelun ja rakentavan kyseenalaistamisen taitojen kehittämisessä
- rohkaista oppilasta toimimaan erilaisissa ryhmissä ja yhteisöissä
- tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ajatuksien, tulkintojen ja kannanottojen esittämiseen julkisissa ympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

Opetuksessa tutkitaan ihmisenä olemista, luontoa ja kulttuuria taiteen keinoin. Kuvataidetta lähestytään henkilökohtaisten, yhteisöllisten ja kulttuuristen merkitysten kantajana, välittäjänä ja purkajana.

Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot

Opetuksessa tutkitaan kuvan kieltä ja kuvan merkitysten rakentumista sekä harjoitellaan visuaalista havaitsemista ja ajattelua, sanallistamista ja kuvista

keskustelemista. Opinnoissa kokeillaan erilaisten välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia sekä hyödynnetään digitaalisten ja muiden teknologioiden mahdollisuuksia taiteellisessa ilmaisussa.

Omat kuvat

Opetuksessa tutkitaan oppilaiden havainnoista, kokemuksista, toimintatavoista ja elämänpiiristä sekä heille merkityksellisistä kuvakulttuureista nousevia sisältöjä. Opinnoissa pohditaan oppilaiden omien kuvien henkilökohtaisia merkityksiä ja niiden suhdetta muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Taiteen maailmat

Opetuksessa tutkitaan teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, kulttuureita ja visuaalisten taiteiden lajeja. Opinnoissa tutustutaan nykytaiteen toimintatapoihin, pohditaan taiteen kulttuurisidonnaisuutta sekä käsitellään taiteen historiallisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia osallistua paikalliseen taidetoimintaan. Opinnoissa tutustutaan taiteen instituutioihin, muihin kulttuurikohteisiin, ajankohtaisiin taiteen ilmiöihin ja visuaalisten alojen ammattilaisten työhön.

Visuaalinen ympäristö

Opetuksessa tutkitaan erilaisia luonnonympäristöjä, rakennettuja ympäristöjä, esineympäristöjä, mediaympäristöjä ja visuaalisia osakulttuureja. Opinnoissa harjoitellaan visuaalisen ympäristön esteettistä, ekologista ja eettistä arvottamista sekä käsitellään ympäristön merkitysten rakentumista.

8.3 Kuvataiteen syventävät opinnot

Tavoitteet

Kuvataiteen syventävien opintojen tarkoituksena on oppilaan kuvataiteellisen ajattelun ja ilmaisun syventäminen opintoja laajentamalla tai niitä painottamalla hänen omien tavoitteidensa suuntaisesti ja valitsemiaan työtapoja käyttäen. Opetuksen tavoitteena on kannustaa oppilasta osallistumaan ja vaikuttamaan omaan elinympäristöönsä ja yhteiskuntaan. Syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, joka muodostuu taiteellisesta työstä, työskentelyprosessin dokumentoinnista ja kirjallisesta osuudesta, jossa oppilas arvioi omaa työtään. Lopputyössä oppilas tuo esiin kuvataiteellista ajatteluaan ja ilmaisuaan sekä hahmottaa niitä suhteessa kuvataiteeseen tai muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Koulutuksen järjestäjä määrittelee syventävien opintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Syventäviin opintoihin voi sisältyä vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia.

Taidesuhde

Opetuksen tavoitteena on

- syventää oppilaan ilmaisun taitoja ja taidekäsitystä oman tavoitteellisen kuvailmaisun ja hänelle merkityksellisen taiteen kautta
- tukea oppilasta identiteetin rakentamisessa kuvallisen työskentelyn, kuvien tulkinnan ja oppimisen reflektoinnin kautta

- ohjata oppilasta omien tavoitteiden mukaisissa työskentelyprosesseissa ja osaamisen kehittämisessä
- rohkaista oppilasta erilaisten materiaalien ja teknologioiden sekä taiteiden välisten menetelmien ja lähestymistapojen käyttöön
- vahvistaa oppilaan luottamusta omaan näkemyksiin ja ratkaisuihin sekä tukea häntä lopputyöprosessin toteuttamisessa.

Visuaalinen lukutaito

Opetuksen tavoitteena on

- syventää oppilaan taitoa havainnoida visuaalista ympäristöä moniaistisesti sekä taiteiden ja tieteiden välisyyttä hyödyntäen
- syventää oppilaan taitoa käyttää, lukea ja tulkita kuvan kieltä, kuvallisia muuttujia ja kuvallisen kerronnan keinoja
- tukea oppilasta kuvallisessa ilmaisussa, pitkäjänteisessä harjoittelussa ja taitojen syventämisessä oppilaan omien tavoitteiden mukaisesti
- rohkaista oppilasta erilaisten materiaalien ja teknologioiden sekä taiteiden välisten menetelmien ja lähestymistapojen käyttöön
- syventää oppilaan taitoa tutkia, tulkita ja ymmärtää visuaalisen kulttuurin ilmiöitä tekijän, katsojan ja teoksen näkökulmista
- ohjata oppilasta perustelemaan tulkintojaan ja arvostuksiaan sekä suullisesti että kirjallisesti
- kannustaa oppilasta syventämään taiteen historian, nykytaiteen ja visuaalisten alojen tuntemusta kartuttamalla siinä tarvittavaa yleissivistystä.

Osallisuus ja vaikuttaminen

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta tarkastelemaan kriittisesti kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin välittämiä viestejä ja niissä ilmeneviä arvoja
- kannustaa oppilasta pohtimaan esteettisten, ekologisten ja eettisten arvojen merkitystä omassa elinympäristössä, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ohjata oppilasta kriittisen ajattelun syventämiseen sekä tarjota mahdollisuuksia uusien tulkintojen tekemiseen
- vahvistaa oppilaan kykyä toimia yhdessä erilaisissa ryhmissä, yhteisöissä ja ympäristöissä
- ohjata oppilasta tuomaan esiin ajatuksiaan, tulkintojaan ja kannanottojaan julkisissa ympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

Opetuksessa tutkitaan ihmisenä olemista, luontoa ja kulttuuria taiteen keinoin. Kuvataidetta lähestytään henkilökohtaisten, yhteisöllisten ja kulttuuristen merkitysten kantajana, välittäjänä ja purkajana.

Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot

Opetuksessa tutkitaan kuvan kieltä ja kuvan merkitysten rakentumista sekä harjoitellaan visuaalista havaitsemista ja ajattelua, sanallistamista ja kuvista keskustelemista. Opinnoissa kokeillaan erilaisten välineiden ja materiaalien

ilmaisullisia mahdollisuuksia sekä hyödynnetään digitaalisten ja muiden teknologioiden mahdollisuuksia taiteellisessa ilmaisussa.

Omat kuvat

Opetuksessa tutkitaan oppilaiden havainnoista, kokemuksista, toimintatavoista ja elämänpiiristä sekä heille merkityksellisistä kuvakulttuureista nousevia sisältöjä. Opinnoissa pohditaan oppilaiden omien kuvien henkilökohtaisia merkityksiä ja niiden suhdetta muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Taiteen maailmat

Opetuksessa tutkitaan teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, kulttuureita ja visuaalisten taiteiden lajeja. Opinnoissa tutustutaan nykyaikaisen taiteen toimintatapoihin, pohditaan taiteen kulttuurisidonnaisuutta sekä käsitellään taiteen historiallisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia osallistua paikalliseen taidetoimintaan. Opinnoissa tutustutaan taiteen instituutioihin, muihin kulttuurikohteisiin, ajankohtaisiin taiteen ilmiöihin ja visuaalisten alojen ammattilaisten työhön.

Visuaalinen ympäristö

Opetuksessa tutkitaan erilaisia luonnonympäristöjä, rakennettuja ympäristöjä, esineympäristöjä, mediaympäristöjä ja visuaalisia osakulttuureja. Opinnoissa harjoitellaan visuaalisen ympäristön esteettistä, ekologista ja eettistä arvottamista sekä käsitellään ympäristön merkitysten rakentumista.

8.4 Aikuisten kuvataiteen opetus

Aikuisten opetuksessa noudatetaan kuvataiteen laajan oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Opintojen tarkoituksena on syventää aikuisen oppijan henkilökohtaista suhdetta kuvataiteeseen sekä tukea hänen identiteettiään taiteentekijänä. Opetuksessa perehdytään monipuolisesti nykyaikaiselle ominaisiin toimintatapoihin, ilmaisukeinoihin ja käsitteisiin sekä tunnistetaan itselle merkityksellisiä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opinnot kehittävät käsitteellistämisen, sanallistamisen ja kriittisen ajattelun valmiuksia. Aikuisten opetuksessa huomioidaan oppijan yksilöllinen osaamis- ja kokemuspohja sekä hänen oppimisensa tarpeet. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia taiteellista ajattelua syventäviä työskentelytapoja kuten kuvien tulkintaa, yhteistyöprojekteja, luentoja, keskusteluja ja näyttelykäyntejä. Opiskelijaa ohjataan pitkäjänteisten oppimistavoitteiden asettamiseen, elämänsisällönsä ja -kokemustensa tutkimiseen taiteellisen toiminnan lähtökohtana sekä oman kuvallisen ilmaisun kriittiseen reflektointiin. Opetuksessa hyödynnetään aktiivisesti digitaalisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia.

8.5 Työtavat kuvataiteen opetuksessa

Opetuksessa valitaan työtapoja, jotka kannustavat vuorovaikutukseen, yhdessä tekemiseen, toisilta oppimiseen ja oman oppimisen reflektointiin. Työtapojen valinnoissa huomioidaan oppilaiden omat tavoitteet, yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Oppilasta kannustetaan ottamaan aktiivinen rooli työtapojen

valinnassa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä, teknologioita ja mediavälineitä. Työtapojen monipuolisuutta edistetään hyödyntämällä paikallisia kulttuuripalveluja, verkostoja, toimijoita ja globaaleja mahdollisuuksia.

Tavoitteena on, että valitut työtavat ja oppimisympäristöt tukevat tutkivaa asennetta uuden oppimisessa ja kriittisen ajattelun kehittymistä. Työtavoilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, tekniikoiden ja ilmaisun keinojen käyttö sekä pitkäjänteinen harjoittelu ja taitojen syventäminen. Oppilaita kannustetaan kokeilemiseen, improvisointiin ja sattuman hyödyntämiseen.

8.6 Oppimisen arviointi kuvataiteen opetuksessa

Oppimisen arvioinnin tehtävä on tukea oppilaan kuvataiteen opintojen edistymistä. Monipuoliseen jatkuvaan arviointiin sisältyy erilaisia palautteen antamisen tapoja sekä ohjausta itse- ja vertaisarviointiin. Itsearviointissa oppilasta ohjataan pohtimaan oppimistavoitteitaan, havainnoimaan työskentelyään ja tarkastelemaan oman oppimisen edistymistä. Oppilasta rohkaistetaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta. Arvioinnilla ja muulla palautteella kannustetaan oppilasta uuden oppimiseen sekä ohjataan häntä arvostamaan toisten näkemyksiä. Arviointitaitoja harjoitellaan opintojen kuluessa. Oppilasta perehdytetään kuvataiteen arvioinnin periaatteisiin ja käytäntöihin.

Kuvataiteen laajan oppimäärän arvioinnin kohteet ovat *Taidesuhde*, *Visuaalinen lukutaito* sekä *Osallisuus ja vaikuttaminen*. Oppilaille annettavaan oppimisen arviointiin sisältyy palautetta kaikista opetukselle asetetuista tavoitteista.

Perusopinnoissa arvioinnilla tuetaan oppilaan ilmaisun, kuvallisen ajattelun, työskentelytaitojen ja itse- ja vertaisarviointitaitojen kehittymistä. Jatkuvalle arvioinnille ja muulla palautteella vahvistetaan oppilaan omakohtaisen taidesuhteen muotoutumista, identiteetin rakentumista ja aktiivista toimijuutta. Oppilasta kannustetaan oman oppimisen reflektointiin sanallistamalla, kuvallisesti ja muita ilmaisun keinoja käyttäen.

Syventävissä opinnoissa arvioinnilla tuetaan oppilaan aiempaa itsenäisempää työskentelyä, oppimisen tavoitteiden asettamista sekä kuvataiteellisen ajattelun ja ilmaisun syventämistä. Jatkuvalle vuorovaikutteisella arvioinnilla ja muulla palautteella oppilasta innostetaan työskentelemään, kommunikoimaan, osallistumaan ja vaikuttamaan. Arvioinnilla ohjataan oppilaan osaamisen kehittymistä hänen syventävien opintojensa laajentumisen tai painottumisen mukaisesti. Syventävien opintojensa aikana oppilas dokumentoi asettamia tavoitteita, työskentelyä, kuvailmaisua, itsearviointia, oman oppimisensa edistymistä ja saavuttamaansa osaamista. Oppilaan kokoaman dokumentaation avulla tuetaan oppilaan syventävien opintojen tavoitteellista etenemistä.

Kuvataiteen laajan oppimäärän syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, joka muodostuu taiteellisesta työstä, työskentelyprosessin kuvauksesta ja oman oppimisprosessin reflektoinnista. Lopputyön arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan omalle työlleen asettamat tavoitteet ja hänen syventävien opintojensa suuntautuminen.

9 KÄSITYÖ

Käsityön laajan oppimäärän tehtävänä on vahvistaa oppilaan käsityön, muotoilun ja teknologian osaamista. Päämääränä on innostaa oppilasta oivalluksiin, mielikuvitukseen ja tekemisen iloon, jotka luovat perustan tavoitteelliselle, monimateriaalista osaamista ja ilmaisua kehittäväälle luovalle käsityölle. Opinnot harjaannuttavat ja opintojen edetessä syventävät oppilaan käsityötaitoja ideoinnissa, tavoitteellisessa suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa, joiden avulla syntyy ratkaisuja, tuotteita, teoksia ja palveluja elinympäristön haasteisiin. Oppilasta ohjataan tutkivaan, elämykselliseen ja monipuoliseen materiaalien ja tekniikoiden käyttöön sekä soveltamaan itsenäisesti oppimaansa eri ympäristöissä.

Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä kulttuuri-, taide- ja elinkeinoelämän kanssa. Opinnoissa tarjotaan mahdollisuuksia käsitellä suomalaista kulttuuriperintöä, kulttuurin moninaisuutta ja globaaleja kysymyksiä. Oppilaan omaa suhdetta käsityöhön ja kulttuurista osallisuutta syvennetään kannustamalla häntä havainnoimaan, pohtimaan ja tulkitsemaan esineitä, ympäristöä ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä tarjoamalla hänelle välineitä itsensä ilmaisemiseen ja kannanottamiseen käsityöllisin keinoin. Oppilasta ohjataan tunnistamaan oman toiminnan ja käsityöllisyyden merkityksiä sekä ymmärtämään elinympäristön laadun ja käsityöllisen toiminnan merkitys hyvinvoinnille. Opinnot kannustavat oppilasta pohtimaan vastuullista kuluttamista ja tuottamista ekologisesta, esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta.

Opetuksessa tuodaan näkyväksi käsityön, taiteiden ja tieteiden välisyys sekä ohjataan oppilaita niiden soveltamiseen käsityössä. Oppilaita rohkaistaan havainnoimaan ja tulkitsemaan ilmiöitä sekä tutkimaan, visioimaan, käsitteellistämään, innovoimaan ja rakentamaan uutta. Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan käsitystä itsestä aktiivisena, osaavana ja luovana toimijana. Opinnot luovat pohjaa käsityön elinikäiselle harrastamiselle sekä opintojen jatkamiseen myös muissa koulutusmuodoissa ja ammateissa.

9.1 Varhaisiän käsityökasvatus

Varhaisiän käsityökasvatuksen tavoitteena on tutustua lähiympäristöön havainnoiden, ihmetellen, tulkiten, leikkien ja elämyksellisesti kokien. Käsityön opinnoissa kokeillaan ja harjoitellaan taitoja erilaisten tekniikoiden, materiaalien ja välineiden turvallisen käytön avulla. Toiminta ja tekeminen rakentuvat oppilaiden omakohtaisille elinympäristön kokemuksille sekä kulttuuri- ja taideilmiöille. Opinnoissa harjoitellaan toisten huomioimista, ryhmätyötaitoja ja omaan työhön keskittymistä. Opetus tukee oppilaan ajattelun ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja auttaa näin lapsen myönteisen minäkuvan muodostumista. Opinnot muodostavat pohjaa myöhemmille opinnoille. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisen varhaisiän käsityökasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja laajuudesta.

9.2 Käsityön perusopinnot

Tavoitteet

Käsityön perusopintojen tavoitteena on taiteenalan keskeisten taitojen tavoitteellinen harjoittelu ja pitkäjänteinen kehittäminen. Opintojen tavoitteena on tukea oppilaan oman ilmaisun kehittymistä, käsityö-, muotoilu-, tiede-, taide- ja kulttuurisuhteen muodostumista sekä aktiiviseksi toimijaksi kasvamista. Päämääränä on ymmärtävä ja laaja-alainen materiaallinen ja immateriaalinen tekeminen. Koulutuksen järjestäjä määrittelee perusopintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Taidot ja muotoilu

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata ja tukea oppilasta käsityötaitojen harjoittelussa ja ajattelutaitojen kehittämisessä
- rohkaista oppilasta havainnoimaan, pohtimaan ja ratkaisemaan ohjatusti arjen ja ympäristön haasteita
- kannustaa oppilasta nauttimaan käsityöstä ja arvostamaan omaa sekä toisten käsityötä
- innostaa oppilasta soveltamaan oppimiaan taitoja ja ilmaisemaan itseään erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä
- ohjata oppilasta välineiden turvalliseen käyttämiseen ja tekniikoiden tarkoituksenmukaiseen soveltamiseen
- tukea oppilasta tarkastelemaan käsityötä prosessina.

Yhteiskunta ja kulttuuri

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta toimimaan käsityökulttuurin tekijänä, keskustelijana, vastaanottajana ja tulkitsijana
- harjaannuttaa oppilasta ymmärtämään muotoilun, käytettävyyden, materiaalivalintojen ja tuotteen elinkaaren väliset yhteydet sekä niiden vaikutukset elinympäristöön
- innostaa oppilasta näkemään käsityö elävänä kulttuuriperintönä
- ohjata oppilasta pohtimaan käsityön eettisiä arvoja ja sisäistä yrittäjyyttä sekä kehittämään tunne- ja vuorovaikutustaitoja monikulttuurisessa maailmassa
- auttaa oppilasta ymmärtämään käsityöyrittäjyyden moninaisuutta
- rohkaista oppilasta näkemään käsityö lokaalina ja globaalina toimintana.

Taiteiden ja tieteiden välisyys

Opetuksen tavoitteena on

- auttaa oppilasta tarkastelemaan käsityön olemusta monitaiteisena ja -tieteisenä ilmiönä, aina läsnä olevana elinympäristön laatuna
- rohkaista oppilasta taiteiden ja tieteiden väliseen vuoropuheluun ja tulkintaan
- tukea oppilasta sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen kestävän kehityksen ja kiertotalouden ymmärtämisessä
- innostaa oppilasta havainnoimaan ilmiöitä sekä tutkimaan, käsitteellistämään ja rakentamaan käsityötä teknologioita, luonnontieteitä ja taiteita soveltaen
- kannustaa oppilasta innovatiivisuuteen ja uuden tiedon tuottamiseen yksin ja yhteisöllisesti.

Keskeiset sisällöt

Käsityön perusopinnoissa tuotetaan tuotteita, teoksia ja palveluita yksin ja yhdessä sekä itselle että toisille. Tuotteissa käytettävyys ja tarkoituksenmukaiset materiaalit luovat perustan käsityölliselle tekemiselle. Teoksissa materiaalit ja tekniikat toimivat ilmaisun välineinä. Palveluissa tekeminen ilmenee osallisuutena, yhteisöllisyytenä ja hyvinvointina. Käsityössä teknologiaa tutkitaan tekemisen ja ilmaisun välineenä. Muotoilua tarkastellaan kokonaisvaltaiseen tuottamiseen kuuluvana toimintana. Käsityötä, teknologiaa ja muotoilua käsitellään kulttuurisina, yhteiskunnallisina, monitieteisinä ja taiteeseen liittyvinä ilmiöinä.

Käsityön perusopintojen keskeiset sisällöt ovat *Pukeutuminen, Esine- ja tekstiiliympäristöt, Palveluympäristöt* sekä *Rakennetut ja luonnonympäristöt*. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ilmiöt, joita lähestytään henkilökohtaisten kokemusten kautta kohti yleisempiä käsityön ilmiöitä. Kaikkia keskeisiä sisältöjä pohditaan esteettisyyden, eettisyyden, ekologisuuden näkökulmasta. Opinnoissa tarkastellaan laaja-alaisesti kaikkien keskeisten sisältöjen osa-alueita.

Pukeutumista tarkastellaan identiteetin muotoutumisen ja yhteisöön kuulumisen, vaatetusteknologian, muoti-ilmiöiden, fysiologian ja eri kulttuurien näkökulmista. *Esine- ja tekstiiliympäristöjä* tarkastellaan asumisen, toiminnallisuuden, teknologian, muotoilun, muoti-ilmiöiden ja eri kulttuurien näkökulmista. *Palveluympäristöjä* tarkastellaan hyvinvoinnin, kokemuksellisuuden, asiakaslähtöisyyden ja yrittäjyyden näkökulmista. *Rakennettuja ja luonnonympäristöjä* tarkastellaan osallisuuden, yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja ihmisten viihtyvyyden näkökulmista.

9.3 Käsityön syventävät opinnot

Tavoitteet

Käsityön syventävien opintojen tarkoituksena on opintojen laajentaminen tai painottaminen oppilaan valitsemalla tavalla. Opintojen tavoitteena on, että oppilas havainnoi, pohtii, arvottaa, käsitteellistää ja jakaa kokemuksiaan sekä omaksuu kriittisen ja rakentavan pohdinnan osaksi käsityöprosessiaan. Oppilasta ohjataan tekemään päätöksiä, toimimaan itsenäisesti ja aloitteellisesti sekä ilmaisemaan ja tulkitsemaan kokemuksiaan. Opinnoilla vahvistetaan oppilaan taitoja käyttää käsityötä vaikuttamisen ja osallistumisen välineenä. Oppilasta ohjataan suunnittelemaan ja valmistamaan käsitöitä valitsemiinsa ympäristöihin. Koulutuksen järjestäjä määrittelee syventävien opintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Syventäviin opintoihin voi sisältyä vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia.

Taidot ja muotoilu

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta itsenäiseen käsityöprosessiin
- ohjata ja tukea oppilasta itsenäiseen kädentaitojen harjoitteluun ja ajattelutaitojen kehittämiseen
- kannustaa oppilasta löytämään itsenäisesti ratkaisuja arjen ja ympäristön haasteisiin
- rohkaista oppilasta soveltamaan oppimaansa ja ilmaisemaan itseään yksilöllisissä prosesseissa ja eri ympäristöissä
- innostaa oppilasta tiedostamaan välineiden, materiaalien ja tekniikoiden käyttöön omassa ilmaisussaan
- rohkaista oppilasta harjoittelemaan omien tavoitteiden asettamista ja nauttimaan niiden saavuttamisesta.

Yhteiskunta ja kulttuuri

Opetuksen tavoitteena on

- rohkaista oppilasta toimimaan aktiivisena käsityökulttuurin tekijänä, vastaanottajana, tulkitsijana ja vaikuttajana sekä oivaltamaan osallistumisen mahdollisuuksia ympäristössä
- ohjata ja tukea oppilasta soveltamaan muotoilun, käytettävyyden ja materiaalivalintojen ja tuotteen elinkaaren välisiä yhteyksiä sekä niiden vaikutuksia ympäristöön omassa ja ryhmän työskentelyssä
- rohkaista oppilasta näkemään oma roolinsa elävän kulttuuriperinnön ylläpitäjänä ja kehittäjänä
- ohjata oppilasta pohtimaan käsityön eettisiä arvoja ja sisäistä yrittäjyyttä sekä kehittämään tunne- ja vuorovaikutustaitoja monikulttuurisessa maailmassa
- rohkaista oppilasta näkemään oman tekemisen, käsityön yhteys ammatillisuuteen ja yrittäjyyteen
- innostaa oppilasta toimimaan lokaaleissa ja globaaleissa käsityöyhteisöissä.

Taiteiden ja tieteiden välisyys

Opetuksen tavoitteena on

- rohkaista oppilasta taiteiden ja tieteiden väliseen dialogiin käsityössä
- vahvistaa oppilaan itsenäistä havainnointia ja halua rakentaa käsityötä teknologiaa, luonnontieteitä ja taiteita soveltaen
- ohjata oppilasta soveltamaan omassa työskentelyssään sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisesti kestävä kehityksen sekä kiertotalouden periaatteita
- kannustaa oppilasta uuden tiedon itsenäiseen ja yhteisölliseen tuottamiseen sekä soveltamiseen.

Keskeiset sisällöt

Käsityön syventävissä opinnoissa tuotetaan tuotteita, teoksia ja palveluita yksin ja yhdessä sekä itselle että toisille. Tuotteissa käytettävyyys ja tarkoituksenmukaiset materiaalit luovat perustan käsityölliselle tekemiselle. Teoksissa materiaalit ja tekniikat toimivat ilmaisun välineinä. Palveluissa tekeminen ilmenee osallisuutena, yhteisöllisyytenä ja hyvinvointina. Käsityössä teknologiaa tutkitaan tekemisen ja ilmaisun välineenä. Muotoilua tarkastellaan kokonaisvaltaiseen tuottamiseen

kuuluvana toimintana. Käsityötä, teknologiaa ja muotoilua käsitellään kulttuurisina, yhteiskunnallisina, monitieteisinä ja taiteeseen liittyvinä ilmiöinä.

Käsityön syventävien opintojen keskeiset sisällöt ovat *Pukeutuminen, Esine- ja tekstiiliympäristöt, Palveluympäristöt* sekä *Rakennetut ja luonnonympäristöt*. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ilmiöt, joita lähestytään henkilökohtaisten kokemusten kautta kohti yleisempiä käsityön ilmiöitä. Kaikkia keskeisiä sisältöjä pohditaan esteettisyyden, eettisyyden, ekologisuuden näkökulmasta. Opinnoissa tarkastellaan laaja-alaisesti kaikkien keskeisten sisältöjen osa-alueita.

Pukeutumista tarkastellaan identiteetin muotoutumisen ja yhteisöön kuulumisen, vaatetusteknologian, muoti-ilmiöiden, fysiologian ja eri kulttuurien näkökulmista. *Esine- ja tekstiiliympäristöjä* tarkastellaan asumisen, toiminnallisuuden, teknologian, muotoilun, muoti-ilmiöiden ja eri kulttuurien näkökulmista. *Palveluympäristöjä* tarkastellaan hyvinvoinnin, kokemuksellisuuden, asiakaslähtöisyyden ja yrittäjyyden näkökulmista. *Rakennettuja ja luonnonympäristöjä* tarkastellaan osallisuuden, yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja ihmisten viihtyvyyden näkökulmista.

9.4 Aikuisten käsityön opetus

Aikuisten opetuksessa noudatetaan käsityön laajan oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Käsityön aikuisten opetuksen tavoitteena on oman ilmaisutavan, muotoiluajattelun ja taiteellisen työskentelyn kehittäminen. Opetuksessa otetaan huomioon aikuisen oppijan motivoituneisuus, omatoimisuus ja aiempi osaaminen. Päämääränä on oppimisen ilon saavuttaminen tekemisen, vuorovaikutuksen, ponnistelemisen, uuden oivaltamisen sekä kyseenalaistavan ja kokeilevan työskentelyn avulla. Tavoitteena on, että aikuinen oppija voi syventää opintojaan itseä kiinnostaviin sisältöihin. Erilaiset yhteistyöhankkeet muiden alojen toimijoiden ja organisaatioiden kanssa tuovat sosiaalisen ja yhteiskunnallisen näkökulman osaksi opintoja. Opinnot antavat valmiuksia opitun hyödyntämisessä omassa työssä, harrastuksissa, elinikäisessä oppimisessä tai yritystoiminnassa.

9.5 Työtavat käsityön opetuksessa

Työtapojen monipuolisilla valinnoilla tuetaan yksilöllistä tietojen ja taitojen oppimista, ilmaisua ja testaamista sekä yhteistoiminnallista käsityötä. Opetus järjestetään oppimisympäristöissä, jotka tukevat tarkoituksenmukaisesti erilaisten materiaalien, tekniikoiden ja teknologioiden tutkimista sekä niiden kekseliästä soveltamista ja oppilaiden erityisosaamisalueiden kehittymistä.

Perusopinnoissa erilaisiin ilmiöihin tutustutaan elämyksellisesti ja kokemuksellisesti, niitä tutkimalla ja arvottamalla. Mielikuvitus, ihmettely ja ideoiden kehittäminen toimivat työskentelyn lähtökohtina. Työskentelyssä korostuu käsillä tekemisen ja oivaltamisen ilo. Työtapojen ja materiaalien valintaa ohjaavat kestävä kehityksen ja kiertotalouden periaatteet.

Syventäville opinnoille on ominaista havainnoille, pohdiskelulle, käsitteellistämislle, vuorovaikutukselle, tulkinnalle, arvottamiselle ja aktiiviselle toimijuudelle perustuva lähestymistapa. Se ilmenee niin oppilaan käsityöprosessissa kuin laajemmin yhteisön jäsenenä toimimassa.

9.6 Oppimisen arviointi käsityön opetuksessa

Oppimisen arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan kehittymistä opinnoissaan, ilmaisussaan, taidoissaan sekä ohjata häntä omien tavoitteiden asettamisessa. Oman tekemisen analysointi ja reflektointi tukee oppimisen syvenemistä. Arviointia tapahtuu koko prosessin ajan monipuolisilla menetelmin. Oppilasta perehdytetään käsityön arvioinnin periaatteisiin ja käytäntöihin.

Käsityön laajan oppimäärän arvioinnin kohteet ovat *Taidot ja muotoilu, Yhteiskunta ja kulttuuri* sekä *Taiteiden ja tieteiden välisyys*. Oppilalle annettavaan oppimisen arviointiin sisältyy palautetta kaikista opetukselle asetetuista tavoitteista.

Arviointimenetelmät valitaan siten, että niiden avulla voidaan parhaalla mahdollisella tavalla arvioida tavoitteiden saavuttamista ja että ne soveltuvat käytettyihin opetusmenetelmiin ja tukevat oppimista. Monipuoliseen arviointiin sisältyy erilaisia palautteen antamisen tapoja kuten arviointikeskusteluja, itse- ja vertaisarviointia. Oppilas saa jatkuvaa sanallista palautetta opinnoistaan niille asetettujen tavoitteiden näkökulmista. Näyttelyiden ja muiden esittäytymisten kautta oppilaat voivat saada myös julkista palautetta.

Oppimisen arviointi on vuorovaikutusta oppilaan, ryhmän ja opettajan välillä. Arvioinnin tavoitteena on tukea oppilaan omien tavoitteiden asettamista ja edistymisen seuraamista suhteessa niihin. Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti oppilaan oppimisprosessissa, tuotteissa, teoksissa ja palveluissa. Oppilasta rohkaistaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta. Arviointitaitoja harjoitellaan opintojen kuluessa. Oppilalle annettava palaute on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja jatkuvaa. Arvioinnilla oppilasta kannustetaan osaamisensa laajentamiseen, soveltamiseen ja esittelemiseen.

Perusopinnoissa arvioinnilla tuetaan käsityötaitojen harjoittelua ja itseilmaisua, niiden kehittymistä sekä yhdessä oppimista. Jatkuvassa arvioinnissa ja muussa palautteessa hyödynnetään monipuolisesti itse- ja vertaisarviointia.

Syventävissä opinnoissa arvioinnilla tuetaan oppilaan oppimistavoitteiden asettamista sekä reflektoinnin, itseohjautuvuuden ja oppimaan oppimisen taitojen kehittämistä. Arvioinnilla ohjataan oppilaan osaamisen kehittymistä hänen syventävien opintojensa laajentumisen tai painottumisen mukaisesti.

Käsityön laajan oppimäärän syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, joka muodostuu tuotteesta, teoksesta tai palvelusta sekä siihen liittyvästä osaamisen dokumentaatiosta. Dokumentaatio sisältää sanallista ja/tai kuvallista aineistoa sekä itsearviointia. Oppilas sopii lopputyönsä tavoitteista ja toteuttamistavasta yhdessä opettajan kanssa. Lopputyössä arvioidaan laaja-alaisesti oppilaan kasvua käsityön tekijäksi, ilmaisu- ja käsityötaitojen kehittymistä ja opitun soveltamiskykyä. Lopputyön arvioinnissa

otetaan huomioon oppilaan omalle työlleen asettamat tavoitteet ja hänen syventävien opintojensa suuntautuminen.

10 MEDIATAITEET

Mediataiteiden laajan oppimäärän tehtävänä on vahvistaa oppilaan valmiuksia hyödyntää mediateknologiaa luovasti taiteellisessa toiminnassa. Pyrkimyksenä on kannustaa oppilaita tutkimaan ja käsittelemään omaa olemassaoloaan, identiteettiään ja kulttuuriaan mediavälineiden keinoin. Opetuksella edistetään oppilaiden osallisuutta ympäröivässä mediakulttuurissa ja muussa yhteiskunnassa.

Mediataiteiden opetus rakentuu mediateknologiaa, kuten liikkuvaa kuvaa, ääntä ja ohjelmistoja, hyödyntävien taiteiden perinteille ja niiden yhteyksille muihin taiteenaloihin. Mediataiteiden laajan oppimäärän opetussuunnitelma voi perustua esimerkiksi elokuvan ja videotaiteen, mediataiteen, valokuvan, äänitaiteen, pelien, ohjelmistotaiteen, installaation, performanssin ja kulttuurihäirinnän traditioille. Oppilaita rohkaistaan kokeilemaan ja määrittelemään uusia, ennakkoluulottomia tapoja käyttää uuden teknologian välineitä omassa ilmaisussaan. Oppilaan taitoja käyttää teknologiaa oman ajattelunsa ja ilmaisunsa välineenä kehitetään monipuolisella harjoittelulla ja tavoitteellisella taiteellisella työskentelyllä.

Oppilaita kannustetaan vaikuttamaan ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä taiteen roolin vahvistamiseen mediakulttuurin sisällä. Opinnot tarjoavat oppilaalle mahdollisuuksia osaamisen syventämiseen yhdellä tai useammalla mediataiteiden alueella. Mediataiteiden opetus antaa oppilaalle valmiuksia jatko-opintoihin hakeutumiselle.

10.1 Varhaisiän mediataiteiden kasvat

Varhaisiän mediataiteiden kasvatuksessa oppiminen tapahtuu leikkien, tutkien, liikkuen sekä taiteellisesti ilmaisten ja kokien. Taidetta, mediaa ja teknologiaa lähestytään toiminnallisesti ja elämyksellisesti luovuutta sekä osallisuutta edistäen. Lapsia rohkaistaan omien havaintojen, ajatusten ja näkemysten ilmaisemiseen mediataiteiden välineillä. Heitä kannustetaan kokeilemiseen, pitkäjänteiseen harjoitteluun ja yhdessä toimimiseen. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten omat kokemukset, kysymykset ja havainnot. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan esityksiä erilaisissa ympäristöissä. Tavoitteena on lapsen ilmaisun, valmiuksien ja osaamisen monipuolinen edistäminen. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisen varhaisiän mediataiteiden kasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja laajuudesta.

10.2 Mediataiteiden perusopinnot

Tavoitteet

Mediataiteiden perusopintojen tarkoituksena on keskeisten taitojen tavoitteellinen harjoittelu ja pitkäjänteinen kehittäminen. Opintojen tavoitteena on kehittää tavoitteellisesti oppilaan valmiuksia oman mediasuhteen rakentamiseen ja mediakulttuurin tarkasteluun sekä omaan ilmaisuun ja kokeiluun. Tiedot, taidot ja omakohtainen kokemus luovat perustan ja valmiudet esittämiseksi sekä

osallistumiselle. Koulutuksen järjestäjä määrittelee perusopintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Oma mediasuhde

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- kehittää omakohtaista suhdettaan mediaan, taiteeseen ja teknologiaan
- harjoittelee median ja mediateosten analysoimista, tulkintaa ja arvottamista
- tutustuu median vaikutukseen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin omassa elinympäristössään.

Mediakulttuurin tuntemus

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- tutustuu mediataiteiden kulttuureihin ja eri taiteenalojen vuorovaikutukseen
- perehtyy mediataiteille ominaisiin tuotanto- ja esitystapoihin
- seuraa ympäröivän mediamaailman ilmiöitä osana opintojaan ja tarkastelee mediakulttuurin roolia yhteiskunnassa.

Ilmaisu

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- perehtyy taiteenalalle ominaisiin työskentelytapoihin, prosesseihin ja ilmaisun keinoihin
- harjaantuu käyttämään mediateknologiaa oman ajattelunsa ja ilmaisunsa välineenä sekä harjoittelee työskentelynsä ja teostensa reflektointia
- saa monipuolisia kokemuksia todellisuuden representoimisesta ja rakentamisesta mediavälineiden avulla ja oppii siinä tarvittavia ajattelun taitoja.

Vuorovaikutus ja osallisuus

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- tarkastelee tekijän, teoksen ja yleisön välistä vuorovaikutusta omassa työskentelyssään
- kehittää vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan ryhmän jäsenenä
- käyttää mediateknologiaa osallistumiseen ja vaikuttamiseen.

Keskeiset sisällöt

Mediataiteiden perusopinnoissa perehdytään mediataiteiden kulttuureihin ja toimintatapoihin. Opetus voi rakentua esimerkiksi elokuvan ja videotaiteen, mediataiteen, valokuvan, äänitaiteen, pelien, ohjelmistotaiteen, installaation, performanssin ja kulttuurihäirinnän traditioille. Oman työskentelyn kautta kehitetään omaa mediasuhdetta, ilmaisua sekä mediateknologista osaamista ja tuntemusta mediataiteiden välinein. Opetuksen sisältöjä rakennetaan näistä näkökulmista henkilökohtaisesta yleiseen laajentaen. Sisältöjen käsittelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat havainnot, merkitykselliset kokemukset ja osallisuus mediaympäristöissä.

Omat mediaympäristöt

Opetuksen sisältöjä rakennetaan oppilaan omista mediaympäristöistä ja -välineistä. Opetuksessa käsitellään oppilaan omaa mediasuhdetta. Opinnoissa pohditaan omien teosten henkilökohtaisia merkityksiä ja niiden suhdetta muuhun mediakulttuuriin.

Teknologia ja taide

Opetuksessa käsitellään teknologiaa mediataiteet läpäisevänä ilmiönä. Teknologiaa tutkitaan ilmaisun ja esittämisen välineenä ja sisältönä. Opetuksessa tarkastellaan keskeisten taiteenalojen filosofiaa.

Traditiot ja ajankohtaiset ilmiöt

Opetuksen sisällöt valitaan mediataiteiden traditioista ja tulevaisuuden näkymistä sekä ajankohtaisista ja oppilaita koskettavista mediakulttuurisista ilmiöistä.

10.3 Mediataiteiden syventävät opinnot

Tavoitteet

Mediataiteiden syventävien opintojen tarkoituksena on opintojen laajentaminen tai niiden painottaminen oppilaan valitsemalla tavalla. Opintojen tavoitteena on syventää oppilaan tietoja, taitoja ja osaamista mediataiteissa. Opetuksessa ohjataan tavoitteelliseen, pitkäjänteiseen itsenäiseen työskentelyyn ja omaehtoiseen oppimiseen. Oppilasta kannustetaan omaan ilmaisuun ja esittämiseen mediataiteissa sekä osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, jonka tavoitteena on osoittaa kokonaisvaltaisen taiteellisen prosessin hallintaa. Lopputyö muodostuu teoksesta, työskentelyprosessin dokumentaatiosta, oman oppimisen reflektoinnista ja teoksen arvottamisesta mediataiteiden alueella. Koulutuksen järjestäjä määrittelee syventävien opintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Syventäviin opintoihin voi sisältyä vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia.

Oma mediasuhde

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- syventää suhdettaan mediaan, taiteeseen ja teknologiaan
- vahvistaa kriittistä medialukutaitoaan ja mediataiteiden teoksien tuntemuksen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan
- ilmaisee ja vaikuttaa mediataiteiden keinoin omilla media- ja elinympäristöissään.

Mediakulttuurin tuntemus

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- syventää valitun mediavälineen tai mediataiteiden alueen tuntemustaan
- kehittää mediataiteille ominaisten tuotanto- ja esitystapojen tuntemustaan
- osallistuu mediataiteisiin liittyvään toimintaan oppilaitoksen ulkopuolella ja syventää ymmärrystään mediakulttuurin roolista yhteiskunnassa.

Ilmaisu

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- syventää valitun mediavälineen tai mediataiteiden alueen työskentelytapojen, prosessien ja ilmaisun keinojen tuntemustaan

- käyttää mediateknologiaa oman ajattelunsa ja ilmaisunsa välineenä sekä tarkastelee välittämiään viestejä ja niissä ilmeneviä arvoja
- syventää ajattelun taitojaan työskentelemällä ja esittämällä mediateknologian keinoin.

Vuorovaikutus ja osallisuus

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- käyttää tekijän, teoksen ja yleisön välisen vuorovaikutuksen mahdollisuuksia omassa työskentelyssään
- tekee monipuolista ja rakentavaa yhteistyötä muiden kanssa valitun mediavälineen tai mediataiteiden alueen mukaisesti
- kehittää kriittistä ymmärrystään medioiden valtarakenteista ja vaikuttamisesta medioiden avulla.

Keskeiset sisällöt

Mediataiteiden syventävissä opinnoissa oppilas syventää osaamistaan ja mediasuhdettaan valituilla mediataiteiden alueilla. Oppimisen keskiössä on oma aktiivinen työskentely yksin ja ryhmässä. Oppilas kehittää osaamistaan tavoitteellisesti tuomalla omaa ajatteluaan esiin työskentelyssä, ilmaisussa ja esittämisessä. Mediataiteiden tuntemusta laajennetaan oppilaiden omien henkilökohtaisten kokemusten kautta.

Omat mediaympäristöt

Opetuksen sisältöjä rakennetaan oppilaan omista mediaympäristöistä ja -välineistä. Opetuksessa käsitellään oppilaan omaa mediasuhdetta. Opinnoissa pohditaan omien teosten henkilökohtaisia merkityksiä ja niiden suhdetta muuhun mediakulttuuriin.

Teknologia ja taide

Opetuksessa käsitellään teknologiaa mediataiteet läpäisevänä ilmiönä. Teknologiaa tutkitaan ilmaisun ja esittämisen välineenä ja sisältönä. Opetuksessa tarkastellaan keskeisten taiteenalojen filosofiaa.

Traditiot ja ajankohtaiset ilmiöt

Opetuksen sisällöt valitaan mediataiteiden traditioista ja tulevaisuuden näkymistä sekä ajankohtaisista ja oppilaita koskettavista mediakulttuurisista ilmiöistä.

10.4 Aikuisten mediataiteiden opetus

Aikuisten opetuksessa noudatetaan mediataiteiden laajan oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Mediataiteiden aikuisten opetuksen tavoitteena on tukea opiskelijan omien tavoitteiden asettamista, opintojen suunnittelua ja itsenäistä työskentelyä. Opintojen tavoitteena on antaa valmiuksia mediateknologian luovalle käytölle ja soveltamiselle sekä mediakulttuurin ilmiöihin osallistumiselle ja vaikuttamiselle. Opinnot luovat edellytyksiä opiskelijan aktiivisen mediasuhteen ylläpitämiselle ja vahvistamiselle.

10.5 Työtavat mediataiteiden opetuksessa

Työtapojen valinnoilla tuetaan leikkiin, tutkimiseen, kokeilemiseen ja taiteelliseen ilmaisuun perustuvaa mediataiteiden tavoitteellista ja pitkäjänteistä opiskelua. Työtavoilla edistetään oppilaan aktiivista toimijuutta. Mediataiteiden ja mediakulttuurin ilmiöitä tutkitaan yksin ja yhdessä. Oppimisympäristöt mahdollistavat opinnoissa keskeisten vuorovaikutuksen, ryhmätyöskentelyn ja yhdessä oppimisen taitojen kehittymisen. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan oppilaiden työskentelyä ja oppimisprosessin suunnittelua, havainnointia, toteuttamista, dokumentointia ja arviointia. Oppilaita kannustetaan osallistumaan opetuksen suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Valitut työtavat ja oppimisympäristöt mahdollistavat erilaiset työskentelyprosessit, työskentelyn tarvittavalla mediateknologialla sekä työskentelyn ja teosten esittämisen yleisöille. Mediataiteille ominaisesti teokset tavoittavat yleisönsä järjestetyissä tilaisuuksissa ja julkisessa tilassa sekä fyysisissä että virtuaalisissa ympäristöissä.

10.6 Oppimisen arviointi mediataiteiden opetuksessa

Oppimisen arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan mediataiteiden opintojen edistymistä. Arvioinnilla annetaan oppilaalle palautetta omasta edistymisestään, osaamisestaan ja kehittämisen kohteistaan. Monipuoliseen jatkuvaan arviointiin sisältyy erilaisia palautteen antamisen tapoja sekä ohjausta itse- ja vertaisarviointiin. Oppilasta rohkaistaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta. Kannustavalla, monipuolisella ja jatkuvalla palautteella oppilasta ohjataan omien oppimistavoitteiden asettamiseen sekä oman ja toisten osaamisen arvostamiseen. Arviointitaitoja harjoitellaan opintojen kuluessa. Oppilasta perehdytetään mediataiteiden arvioinnin periaatteisiin ja käytäntöihin.

Mediataiteiden laajan oppimäärän arvioinnin kohteet ovat *Oma mediasuhde, Mediakulttuurin tuntemus, Ilmaisuu* sekä *Vuorovaikutus ja osallisuus*. Oppilaalle annettavaan oppimisen arviointiin sisältyy palautetta kaikista opetukselle asetetuista tavoitteista.

Perusopinnoissa arvioinnilla tuetaan mediataiteiden keskeisten taitojen harjoittelua, niiden kehittymistä ja yhdessä oppimista. Jatkuvassa arvioinnissa ja muussa palautteessa hyödynnetään monipuolisesti itse- ja vertaisarviointia.

Syventävissä opinnoissa arvioinnilla tuetaan oppilaan taitojen syventämistä ja osaamisen laajentamista hänen yksilöllisten oppimistavoitteidensa mukaisesti. Arvioinnilla ja muulla palautteella tuetaan reflektoinnin, itseohjautuvuuden ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Mediataiteiden laajan oppimäärän syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, jolla osoitetaan kokonaisvaltaisen taiteellisen prosessin hallintaa. Lopputyö muodostuu teoksesta, työskentelyprosessin dokumentaatiosta, oman oppimisen reflektoinnista ja teoksen arvottamisesta mediataiteiden alueella. Lopputyön arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan omalle työlleen asettamat tavoitteet ja hänen syventävien opintojensa suuntautuminen.

11 MUSIIKKI

Musiikin laajan oppimäärän mukaisen taiteen perusopetuksen tehtävänä on luoda edellytykset hyvän musiikkisuhteen syntymiselle. Tavoitteena on, että oppilas kehittää musiikillista osaamistaan ja iloitsee oppimisestaan. Opetus antaa valmiuksia musiikin itsenäiseen harrastamiseen ja oppilaan tavoitteiden mukaiseen musiikkiopintojen jatkamiseen muilla koulutusasteilla.

Musiikillisten taitojen kartuttamisen lisäksi oppilasta rohkaistaan opinnoissaan esteettiseen kokemiseen, luovaan ajatteluun ja tuottamiseen sekä uusien ratkaisujen etsimiseen. Opintojen edetessä oppilas oppii tunnistamaan musiikilliset vahvuutensa ja löytää omat tapansa ilmaista itseään musisoiden. Opetus tukee oppilaan myönteisen minäkuvan, terveen itsetunnon ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan tekemisen ja osallisuuden kautta ymmärtämään musiikin merkityksiä kulttuurin kokonaisuuteen kuuluvina ilmiöinä. Näin oma musiikkiharrastus voi asettua osaksi elävää ja toimivaa musiikkikulttuuria sekä koko taiteiden kenttää.

11.1 Varhaisiän musiikkikasvatus

Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena on lapsen luovuuden, musiikillisten valmiuksien ja itsetunnon kehittäminen. Myönteiset musiikilliset elämykset muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle ja myöhemmille musiikkiopinnoille. Leikinomaisella toiminnalla edistetään lapsen ryhmässä toimimisen taitoja ja oppimisvalmiuksia. Kokemuksia ja elämyksiä vahvistetaan ottamalla toiminnassa huomioon oppimisen moniaistisuus ja muiden taiteenalojen tarjoamat mahdollisuudet. Varhaisiän musiikkikasvatukseen voi sisältyä instrumenttiopintoihin valmentavaa opetusta. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisen varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja laajuudesta.

11.2 Musiikin perusopinnot

Perusopintojen tarkoituksena on innostaa oppilas musiikin tavoitteelliseen opiskeluun ja musiikillisten taitojen pitkäjänteiseen kehittämiseen. Opintojen lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet. Tarjoamalla tilaisuuksia monipuoliseen musiikilliseen toimintaan musiikin perusopinnot kehittävät oppilaan musiikillista ja luovaa ajattelua. Koulutuksen järjestäjä määrittelee opetussuunnitelman perusteiden pohjalta paikalliset opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet ja sisällöt sekä laajuuden. Yksittäinen opintokokonaisuus voi sisältää tavoitteita perusteiden eri tavoitealueilta. Perusopintoihin voi sisältyä vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia.

Tavoitteet

Esittäminen ja ilmaiseminen

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta löytämään omat musiikilliset vahvuutensa ja ilmaisukeinonsa
- ohjata oppilasta elävään musiikilliseen ilmaisuun
- kannustaa oppilasta harjoittelemaan erilaisten esiintymistilanteiden hallintaa

- rohkaista oppilasta tutustumaan myös muiden taiteenalojen ilmaisukeinoihin ja taiteidenväliseen vuorovaikutukseen.

Oppimaan oppiminen ja harjoittelu

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta oppimaan instrumentti- ja yhteismusisointitaitoja päämääränään soittimen itsenäinen hallinta ja omaehtoinen ilmaisu
- ohjata oppilasta säännölliseen harjoitteluun ja oppimisensa arviointiin
- ohjata oppilasta musisoimaan korvakuulolta sekä lukemaan ja tulkitsemaan musiikin lajille ominaisia musiikin merkitsemistöjä
- kannustaa oppilasta soveltamaan musiikin hahmotustaitojaan musisoinnissa
- tarjota oppilaalle tilaisuuksia tutustua musiikkiteknologiaan työvälineenä
- ohjata oppilasta käyttämään ergonomisesti oikeita soittotapoja ja mielekkäitä harjoittelumenetelmiä
- ohjata oppilasta havainnoimaan ääniympäristöä ja suojelemaan kuuloaan.

Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta kuuntelemaan omaa musisointiaan ja mukauttamaan sen osaksi soivaa musiikillista kokonaisuutta
- ohjata oppilasta kehittämään musiikin luku- ja kirjoitustaitojaan
- ohjata oppilasta musiikin ominaispiirteiden tunnistamiseen ja rakenteiden hahmottamiseen
- tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi musiikin kuuntelijaksi ja kartuttamaan musiikin historian tuntemusta.

Säveltäminen ja improvisointi

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta tuottamaan omia musiikillisia ideoita ja ratkaisuja
- kannustaa oppilasta harjoittelemaan improvisoinnin, sovittamisen ja säveltämisen perustaitoja.

Keskeiset sisällöt

Musiikin perusopintojen keskeisenä sisältönä on monipuolinen perehtyminen oppilaan valitseman instrumentin tai instrumenttien perustekniikkaan, ohjelmistoon ja ilmaisumahdollisuuksiin. Opintoissa tutustutaan monipuolisesti erilaisiin musiikin työvälineisiin ja työtapoihin ottaen huomioon oppilaan tavoitteet.

Yhteismusisointitaitojen ja musiikin hahmottamistaitojen sekä historiatietoisuuden kehittäminen ovat olennainen osa opintoja. Eri sisältöalueiden integraatio opetuksessa vahvistaa musiikin kokonaisvaltaista hahmottamista. Koulutuksen järjestäjä voi laajentaa opintojen sisältöjä opetuksen tavoitteiden ja paikallisten tarpeiden pohjalta.

11.3 Musiikin syventävät opinnot

Musiikin syventävissä opinnoissa oppilas laajentaa tai painottaa opintojaan valitsemallaan tavalla koulutuksen järjestäjän tarjonnan pohjalta. Opintojen aikana oppilas suunnittelee ja valmistaa musiikillista osaamista osoittavan laajan oppimäärän lopputyön, joka voi muodostua erilaisista kokonaisuuksista tai keskittyä tiettyyn syvennettyyn osaamiseen. Oppilas asettaa lopputyön tavoitteet ja päättää lopputyön toteutustavan yhteistyössä opettajiensa kanssa oppilaitoksen opetustarjonnan pohjalta.

Koulutuksen järjestäjä määrittelee opetussuunnitelman perusteiden pohjalta opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet ja sisällöt sekä laajuuden. Syventäviin opintoihin voi sisältyä keskenään vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia. Niitä hyödyntäen koulutuksen järjestäjä voi suunnitella oppilaan valittavaksi erilaisia suuntautumisvaihtoehtoja. Vaihtoehtoiset opintokokonaisuudet ja suuntautumisvaihtoehdot suunnitellaan tukemaan lopputöiden toteuttamista. Yksittäinen opintokokonaisuus voi sisältää tavoitteita perusteiden eri tavoitealueilta.

Tavoitteet

Esittäminen ja ilmaiseminen

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta syventämään musiikillista ilmaisuaan
- kannustaa oppilasta kehittämään edelleen musiikin tulkintaan ja esittämiseen tarvittavia taitoja valitsemiensa painopisteiden mukaisesti
- rohkaista oppilasta käyttämään musiikkia monipuolisesti ilmaisun välineenä
- ohjata oppilasta soveltamaan omassa ilmaisussaan myös muiden taiteenalojen ilmaisukeinoja.

Oppimaan oppiminen ja harjoittelu

Opetuksen tavoitteena on

- auttaa oppilasta asettamaan tavoitteita opiskelulle ja suuntaamaan omaa oppimistaan
- opastaa oppilasta arvioimaan edistymistään ja nauttimaan osaamisestaan
- ohjata oppilasta harjoittelemaan taitoja kehittävää ohjelmistoa sekä itsenäisesti että ryhmän jäsenenä
- ohjata oppilasta huolehtimaan fyysisestä toimintakyvystään sekä ergonomiasta ja kuulonsuojelusta musisoidessaan.

Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta kuuntelemaan ja kehittämään musisointiaan sekä solistina että ryhmän jäsenenä
- ohjata oppilasta tarkastelemaan soivaa ja nuotinnettua musiikkia monipuolisesti eri näkökulmista
- ohjata oppilasta hahmottamaan musiikin rakenteita ja lainalaisuuksia
- ohjata oppilasta hyödyntämään kuuntelu- ja hahmotustaitojaan sekä musiikin historian tuntemustaan muusikkoutensa kehittämisessä.

Säveltäminen ja improvisointi

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta toteuttamaan teoksissa improvisoituja ja itse sovitettuja osuuksia ja säveltämään omaa musiikkia
- rohkaista oppilasta hyödyntämään musiikkiteknologian mahdollisuuksia ja työvälineitä.

Keskeiset sisällöt

Opintojen keskeisinä sisältöinä ovat oppilaan musiikillisten ilmaisukeinojen monipuolinen kehittäminen henkilökohtaisessa ohjauksessa, ohjelmiston laajentaminen sekä erilaisissa musiikillisissa kokoonpanoissa tarvittavien musisointi- ja yhteistyötaitojen edistäminen. Opintoihin sisältyy myös musiikin hahmotustaitojen, kulttuurisen ymmärryksen ja luovan ajattelun monipuolista kehittämistä. Koulutuksen järjestäjä voi laajentaa opintojen sisältöjä opetuksen tavoitteiden ja paikallisten tarpeiden pohjalta.

11.4 Aikuisten musiikin opetus

Aikuisten opetuksessa noudatetaan musiikin laajan oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä.

11.5 Työtavat musiikin opetuksessa

Musiikin laajan oppimäärän opinnoissa painottuu oppilaan henkilökohtainen ohjaus. Oppilaille tarjotaan myös mahdollisuus monimuotoiseen yhteistoiminnalliseen musiikin tekemiseen ja opiskeluun. Tavoitteisiin perustuvat ja oppilaan oppimista edistävät työtavat vahvistavat oppilaan motivaatiota ja itseohjautuvuutta. Koulutuksen järjestäjä ja opettajat huolehtivat yhdessä opiskeluympäristöjen kehittämisestä siten, että monipuolinen työskentely ja työtapojen käyttö opetuksessa on mahdollista. Työtapojen monipuolisuutta edistetään muun muassa hyödyntämällä teknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät, kun oppilasta ohjataan työskentelyn suunnitteluun ja arviointiin.

11.6 Oppimisen arviointi musiikin opetuksessa

Oppimisen arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan musiikkiopintojen edistymistä. Myönteisessä hengessä annettava ohjaava palaute on olennainen osa musiikin oppimisprosessia ja opettamista. Sen tarkoituksena on ohjata oppilasta omien tavoitteiden asettamiseen ja tukea häntä niiden saavuttamisessa. Arvioinnissa ja palautteen antamisessa otetaan huomioon oppilaan hyvän itsetunnon ja myönteisen minäkuvan kehittyminen. Arviointia tehtäessä huolehditaan, että arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen karttumiseen, ei oppilaan persoonaan tai ominaisuuksiin. Monipuoliseen jatkuvaan arviointiin sisältyy erilaisia palautteen antamisen tapoja ja ohjausta itsearviointiin ja vertaisarviointiin.

Musiikin laajan oppimäärän arvioinnin kohteita ovat

- esittäminen ja ilmaiseminen
- oppimaan oppiminen ja harjoittelu
- kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen
- säveltäminen ja improvisointi.

Perusopinnoissa oppimisen arviointi painottuu jatkuvan palautteen antamiseen siten, että se edistää asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaan itsearviointitaitojen vahvistaminen tukee tätä tehtävää.

Syventävissä opinnoissa arvioinnilla tuetaan oppilaan taitojen syvenemistä opintojen painottumisen ja lopputyön mukaisesti. Syventävien opintojen aikana ja lopputyön toteutuksessa hyödynnetään itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin tarjoamia mahdollisuuksia. Lopputyön arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan lopputyölleen asettamat tavoitteet.

12 SANATAIDE

Taiteen perusopetuksen sanataiteen laajan oppimäärän opetus perustuu näkemykseen kielestä ja kirjallisuudesta taiteen ja koko yhteiskunnan pohjana. Opetus edistää oppilaiden luovuutta, kulttuurista ja yhteiskunnallista osallisuutta sekä sosiaalisia taitoja. Sanataide on luovaa kielen käyttämistä, joka syventää oppilaiden kielellisiä taitoja ja ilmaisun ja ajattelun taitoja sekä kasvattaa oppilaiden taiteilijuutta. Opetus tukee oppilaiden kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Sanataide muodostaa pohjan monille muille taiteille, jotka rakentuvat kielen varaan. Opetus perustuu monilukutaitoon ja laajaan tekstikäsitteeseen, joiden mukaan tekstejä voidaan tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, visuaalisessa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Kirjoittaminen käsitetään laajan tekstikäsitteen mukaan myös suullisena kertomisena tai kehollisesti tuotettuna ilmaisuna. Lukeminen ymmärretään tekstin vastaanottamisena myös kuultuna, nähtynä tai eri tavoin havainnoituna.

Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaille valmiudet ilmaista itseään monipuolisesti sanataiteen keinoin. Opinnot vahvistavat kirjoittaja- ja taiteilijaidentiteettiä sekä luovat oppilaille vertaisryhmän ja harrastusyhteisön, jossa tutustutaan sanataiteen tuottamiseen eri puoliin. Opetus ohjaa oppilaita keskittyneeseen, päämäärätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn, aktiiviseen oppimiseen sekä rakentavaan toimintaan yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Opetuksen lähtökohtia ovat ilo, leikki ja kokemuksellisuus. Opetus rohkaisee mielikuvituksen käyttöön ja oivallusten tekemiseen. Sanataideopetuksessa oppilaat kehittyvät monenlaisten tekstien luomisessa ja hiomisessa, tyylien ja tekstilajien valinnassa, arvottamisessa, analysoinnissa ja monilukutaidossa. Opetusta toteutetaan vuorovaikutuksessa muiden taiteenlajien kanssa. Sanataiteen opiskelu kannustaa elinikäiseen harrastamiseen, alan opintoihin ja työhön.

12.1 Varhaisiän sanataidekasvatus

Varhaisiän sanataidekasvatuksen tavoitteena on rohkaista lasta käyttämään mielikuvitustaan, osallistumaan leikkiin ja vuorovaikutukseen. Varhaisiän sanataidekasvatus tutustuttaa lasta lastenkirjallisuuteen – runojen, lorujen ja tarinoiden maailmaan – sekä innostaa ja rohkaisee kertomaan omia tarinoita sekä kuuntelemaan ja lukemaan. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisen varhaisiän sanataidekasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja laajuudesta.

12.2 Sanataiteen perusopinnot

Sanataiteen laajan oppimäärän perusopinnoissa oppilaat tutustuvat sanataiteen perusteisiin. Opinnot koostuvat eri tavoitealueita yhdistelevistä opintokokonaisuuksista, jotka päätetään paikallisesti.

Tavoitteet

Sanataiteilijana kehittyminen

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta tekemään havaintoja maailman ilmiöistä ja tutkimaan niiden tarinallisuutta
- rohkaista oppilasta löytämään ja valitsemaan itselleen tärkeää kerrottavaa kehittämällä intuitiota, eri aistien käyttöä ja herkkyyttä
- tukea oppilaan kehittymistä ja taiteellista näkemystä suhteessa kirjallisuuden traditioon
- tarjota oppilaille yhteisö, jossa harjaannutaan keskustelemaan taiteesta
- kannustaa oppilasta kehittämään taiteilijaidentiteettiään.

Omaääninen kirjoittaminen

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta etsimään ilmaisun luovuutta
- kannustaa oppilasta havainnoimaan, ajattelemaan, kirjoittamaan ja kertomaan luovasti
- rohkaista oppilasta jäsentämään ja sanoittamaan omia havaintojaan, ajatuksiaan ja tunteitaan sekä luomaan kokonaisuuksia sanataiteen keinoin
- kannustaa oppilasta laajentamaan sanavarantoaan sekä monipuolistamaan kieltään ja ilmaisutapojaan
- harjaannuttaa oppilasta tuottamaan ja kokeilemaan sanataiteen eri lajeja sekä tyylejä
- auttaa oppilasta ymmärtämään tekstin sisällön ja muodon suhdetta eli tyylien rakentumista.

Elämyksellinen lukeminen

Opetuksen tavoitteena on

- rohkaista oppilasta eläytymään lukemaansa ja kuulemaansa sekä jakamaan sanataidekokemuksiaan
- kannustaa oppilasta tutustumaan sanataiteen lajeihin ja ilmaisukeinoihin sekä kirjallisuuden traditioon ja nykykirjallisuuteen, myös monimuotoisiin teksteihin
- kannustaa oppilasta luovaan lukemiseen ja löytämään erilaisia lukemisen tapoja suhteessa sanataiteen ympäristöihin.

Taideprosessi ja julkaiseminen

Opetuksen tavoitteena on

- innostaa oppilasta tutustumaan sanataiteen tuottamisen prosessin eri vaiheisiin
- harjaannuttaa oppilasta tuottamaan sanataidetta tavoitteellisesti sekä ottamaan huomioon julkaisukonteksti ja tekstin vastaanottaja
- kannustaa oppilasta antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä kohtaamaan sanataiteen tuottamisen keskeneräisyyttä
- rohkaista oppilasta kyseenalaistamaan omaa työtä ilman lannistavaa itsekritiikkiä ja auttaa oppilasta käsittelemään kirjoitustyöhön liittyviä tunteita
- kannustaa ja rohkaista oppilasta jakamaan ja julkaisemaan sanataideteoksiaan.

Keskeiset sisällöt

Sanataiteen laajan oppimäärän perusopinnoissa tutustutaan tekstien eri lajeihin kaunokirjallisuudesta mediateksteihin sekä niiden kielellisiin ja kuvallisiin ilmaisukeinoihin. Sanataiteessa opitaan ideoimaan ja muokkaamaan tekstejä. Oma taidekäsitys ja vuorovaikutus taiteen kanssa kehittyvät. Opinnoissa löydetään keinoja ylläpitää työskentelymotivaatiota ja kehittää taitoa tutkia ja arvioida kannustavasti omia tekstejä.

12.3 Sanataiteen syventävät opinnot

Sanataiteen laajan oppimäärän syventävissä opinnoissa oppilaat hahmottavat oman taiteilijuuden soveltamismahdollisuuksia ja syventävät käsitystään sanataiteesta ja sen mahdollisuuksista. Opinnot koostuvat eri tavoitealueita yhdistelevistä opintokokonaisuuksista, jotka päätetään paikallisesti. Osa syventävistä opinnoista muodostuu lopputyöstä ja siihen liittyvästä prosessista.

Tavoitteet

Sanataiteilijana kehittyminen

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta kehittämään taiteilijaidentiteettiään ja soveltamaan sanataiteen sisältöjä omassa toiminnassaan
- rohkaista sanataiteellisiin kokeiluihin
- innostaa oppilasta työskentelemään tavoitteellisesti ja sitoutumaan oman ilmaisun kehittämiseen ja etsimään yhteistyötä muiden taiteilijoiden kanssa
- rohkaista oppilasta sanoittamaan maailmankuvaansa
- tukea oppilasta osallistumaan sanataidetta koskevaan keskusteluun sekä ohjata sanataiteen tekijänä ottamaan osaa kirjallisuus- ja taidetapahtumiin
- kannustaa oppilasta vastuulliseen ja eettiseen ajatteluun.

Omaääninen kirjoittaminen

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta ilmaisemaan itseään rohkeasti ja vahvistamaan taiteellista näkemystään etsimällä myös haastavia tapoja tehdä sanataidetta
- kannustaa oppilasta laajentamaan sanavarantoaan sekä monipuolistamaan kieltään ja ilmaisutapojaan
- auttaa oppilasta syventämään taitoaan tehdä havaintoja ja liittämään niitä omiin kokemuksiinsa
- harjaannuttaa oppilasta yhdistelemään erilaisia sanataiteen lajeja ja kehittämään uusia
- auttaa oppilasta syventämään käsitystään tekstin sisällön ja muodon suhteesta eli tyylien rakentumisesta.

Elämyksellinen lukeminen

Opetuksen tavoitteena on

- rohkaista oppilasta eläytymään lukemaansa ja kuulemaansa sekä jakamaan lukukokemuksiaan
- kannustaa oppilasta syventämään sanataiteen lajien, tradition ja kokeilevan nykykirjallisuuden tuntemustaan
- rohkaista oppilasta kehittymään monimuotoisten sanataiteellisten kokonaisuuksien lukemisessa, arvottamisessa ja analysoinnissa.

Taideprosessi ja julkaiseminen

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta soveltamaan sanataiteen tuottamisen prosessin eri vaiheita omassa sanataiteen tekemisessään ja hyödyntämään niihin kuuluvia keinoja
- harjaannuttaa oppilasta ottamaan huomioon julkaisukonteksti ja tekstin vastaanottaja
- harjaannuttaa oppilasta tuottamaan sanataidetta tavoitteellisesti yksin ja yhdessä
- auttaa oppilasta ymmärtämään tekstin orgaanista luonnetta ja käsittelemään luovan työn keskeneräisyyteen liittyviä tunteita
- kannustaa oppilasta antamaan ja vastaanottamaan palautetta
- kannustaa ja rohkaista oppilasta jakamaan ja julkaisemaan sanataideteoksiaan.

Keskeiset sisällöt

Sanataiteen laajan oppimäärän syventävissä opinnoissa laajennetaan tekstien eri lajien sekä niiden kielellisten ja kuvallisten ilmaisukeinojen tuntemusta. Opinnoissa tutustutaan kirjallisuuden eri tarkastelutapoihin. Sanataidetta tuottaessa harjaannutaan kokeilemaan omia ja taiteen rajoja. Työskentelymotivaatiota kehitetään edelleen ja käsitellään taiteen tekemiseen liittyvää herkkyyttä, turhautumista ja pelokkuutta. Sanataideteoksia voidaan julkaista erilaisilla julkaisualustoilla, painettuina kirjoina tai vihkoina, monenlaisissa yhteisöllisissä ympäristöissä tai osana taiteidenvälisiä tapahtumia. Opinnoissa tutustutaan sanataiteen tuottamiseen työnä ja eri työtehtävissä sekä kirjoittajan julkiseen rooliin.

12.4 Aikuisten sanataiteen opetus

Aikuisten sanataiteen opetuksessa noudatetaan sanataiteen laajan oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Opetuksessa huomioidaan opiskelijoiden kiinnostus, kokemus ja koulutus. Perusopinnoista poimitaan kokonaisuuksia, joissa taitoja tulee vielä harjaannuttaa. Opintojen keskiössä on oman taiteilijuuden löytäminen. Syventävissä opinnoissa tuetaan opiskelijan omaa suuntautumista ja rohkaistaan omaääniseen luovaan ilmaisuun. Opiskelijoita kannustetaan omien tavoitteiden luomiseen ja niiden aktiiviseen tavoittelemiseen. Opinnoissa täydennetään kirjallisuuden tradition, nykykirjallisuuden ja eri lajien tuntemusta sekä ohjataan itsenäisesti laajentamaan osaamista.

12.5 Työtavat sanataiteen opetuksessa

Sanataiteen opiskelussa korostuvat yhteisöllisyys, kokemuksellinen oppiminen, toiminnallisuus, ilmiölähtöisyys ja monitaiteisuus. Kirjoitettua, kuultua ja luettua käsitellään eri tavoin keskustellen ja toiminnallisesti. Syventävät opinnot toteutetaan eri kirjallisuuden lajeihin keskittyvillä, taiteilijuutta vahvistavilla ja taiteidenvälisillä projekteilla, jotka käsittelevät draamaa, lyriikkaa ja proosaa, näiden alalajeja tai muodostavat monitaiteisia kokonaisuuksia.

12.6 Oppimisen arviointi sanataiteen opetuksessa

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaiden sanataiteen opinnoissa edistymistä ja opinnoille annettujen tavoitteiden saavuttamista. Sanataiteen opintojen arviointi perustuu havaintoihin ja näkemykseen kielestä tyylin ja merkitysten luomisen pohjana. Arviointi tukee oppilaiden oman taiteilijuuden kehittymistä, omien tavoitteiden asettamista ja edistymisen seuraamista suhteessa niihin.

Oppimista arvioidaan myönteisesti ja kannustavasti sekä opintojen aikana että päättövaiheessa. Monipuolinen ja jatkuva arviointi koostuu erilaisista palautteen antamisen tavoista ja arviointimenetelmistä: oppilaat saavat henkilökohtaista palautetta opettajaltaan, ja oppilaita harjaannutetaan itse- ja vertaisarviointiin. Palaute kytkeytyy opetuksen tavoitteisiin ja on ohjaavaa, jatkuvaa ja pitkäkestoista. Arviointi tukee samalla oppimaan oppimisen taitojen ja itseohjautuvuuden kehittymistä. Arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen karttumiseen, ei oppilaan persoonaan. Arvioinnin ja palautteen antamisessa otetaan huomioon oppilaiden itsetunnon ja myönteisen minäkuvan kehittyminen. Oppilaat voivat saada julkista palautetta oppilastöiden julkaisun yhteydessä. Julkaisumuotoja voivat olla esimerkiksi näyttelyt, esitykselliset kokonaisuudet, tapahtumat, yhteisjulkaisut ja kilpailut.

Sanataiteen laajan oppimäärän arvioinnin kohteet kiinnittyvät tavoitealueisiin ja ne ovat

- sanataiteilijana kehittyminen
- sanataiteen tuottamisen taidot
- sanataiteen tulkitsemisen taidot
- oppimaan oppimisen, reflektoinnin ja prosessin hallinnan taidot.

Perusopinnoissa jatkuvan arvioinnin tehtävänä on tukea sanataiteen perustaitojen harjoittelua ja kehittämistä. Arvioinnissa painottuvat erityisesti sanataiteen tuottamisen ja tulkitsemisen taidot sekä oppimaan oppimisen taidot. Syventävissä opinnoissa jatkuvan arvioinnin tehtävänä on tukea sanataiteen taitojen laajentumista. Arvioinnissa painottuvat sanataiteen tuottamisen lisäksi sanataiteilijana kehittyminen sekä reflektoinnin ja prosessin hallinnan taidot.

Sanataiteen laajan oppimäärän lopputyön arvioinnissa painottuvat arvioinnin kohteista erityisesti sanataiteen tuottamisen ja reflektoinnin taidot. Sen arvioinnissa otetaan huomioon työn omaäänisyys ja lajin tuntemus tai uudistaminen sekä työprosessista välittyvä innostus, kokeilevuus ja sinnikkyys.

13 SIRKUSTAIDE

Sirkustaiteen laajan oppimäärän tavoitteena on antaa valmiuksia sirkustaiteen itsenäiseen harrastamiseen sekä oppilaan omien tavoitteiden ja mahdollisuuksien mukaan myös sirkustaiteen ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen hakeutumiseen. Sirkustaiteen opiskelu on pitkäjänteistä, tutkivaa ja oppiminen tapahtuu harjoittelun, kokemuksen ja monipuolisen tekemisen kautta. Opinnot auttavat oppilasta ymmärtämään sirkustaidetta monitaiteisena kokonaisuutena, jossa yhdistyvät taiteellinen, fyysinen ja sosiaalinen osaaminen. Motoristen perustaitojen oppiminen toimii pohjana sirkustaitojen harjoittelulle. Esiintyminen ja ilmaisu luovat perustaa taiteellisen ajattelun kehittymiselle ja luovalle tutkimiselle. Sirkustaiteen opetus muodostuu kasvamisesta sirkustaiteeseen ja kasvattamisesta sen avulla.

Kasvaminen sirkustaiteeseen tarkoittaa sirkustaiteen harrastamiseen tarvittavien taitojen ja tietojen pitkäjänteistä harjoittelua ja kehittämistä monipuolisesti eri sirkuslajeissa. Opetus ohjaa oppilasta itsenäiseen harjoitteluun ja kehonhuoltoon. Oppilas tutustuu sirkustaiteen keskeisiin käsitteisiin, ilmaisumuotoihin, historiaan ja nykypäivään sekä kansainvälisyyden merkitykseen. Ryhmän turvallinen ja motivoiva oppimisilmapiiri luo edellytyksiä tekemisen iloon ja oppimiseen.

Kasvattaminen sirkustaiteen avulla tarkoittaa luovuuden, vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymisen, emotionaalisen ja esteettisen kasvun sekä pitkäjänteisen tavoitteellisen työskentelyn harjoittelemista. Hyvä oppimisilmapiiri rakentuu ryhmätyötaitojen ja itsenäisen työskentelyn taitojen varaan. Opetus tukee oppilaan itsetunnon kehittymistä, oppimisen iloa ja osallisuuden tunnetta sekä oppilasryhmän sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

13.1 Varhaisiän sirkuskasvatus

Varhaisiän sirkuskasvatuksessa oppilas tutustuu sirkustaiteeseen ja ohjattuun liikunnalliseen harjoitteluun ryhmässä. Opetuksen lähtökohtana on leikki. Opetuksessa korostuvat motoristen perustaitojen oppiminen eli tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot, joita harjoitellaan monipuolisesti sirkustemppeujen ohella. Samalla oppilas oppii tuntemaan sirkustaiteen sanastoa.

Opetuksessa tuetaan aistihavaintojen tekemistä, mielikuvituksen ja aloitekyvyn kehittymistä, ja oppilas saa myönteisiä esiintymiskokemuksia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan ikä ja kehitysvaihe. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisen varhaisiän sirkuskasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja laajuudesta.

13.2 Sirkustaiteen perusopinnot

Perusopintojen tarkoituksena on, että oppilas oppii eri sirkuslajien perustaitoja ja saa kokemuksia sirkuksesta monipuolisena taiteenalana. Perusopintojen aikana oppilas tutustuu sirkustekniikkaan, kehontuntemukseen ja -hallintaan, sirkustaiteen tuntemukseen sekä ilmaisuun ja esiintymiseen. Sirkustaiteen perusopintojen tarkoituksena on vahvistaa oppilaan motorisia perustaitoja sekä kehittää

tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti sirkustaiteelle keskeisiä lajitaitoja. Perusopinnoissa oppilas harjoittelee monipuolisesti eri sirkuslajien perustekniikoita.

Perusopintojen aikana tutustutaan sirkustaiteeseen, katsotaan sirkusesityksiä ja keskustellaan niistä sekä opitaan sirkuksen peruskäsitteitä. Opinnoissa oppilas oppii nauttimaan sirkustaitojen harjoittelusta itsenäisesti ja yhdessä ryhmän kanssa. Opinnoissa tuetaan oppilaan kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä kehitetään erityisesti sosiaalisia taitoja. Harjoitellaan itseilmaisua ja esiintymistä sekä tuetaan luovuuden ja aloitekyvyn kehittymistä. Opetuksessa luodaan kannustava ja innostava ilmapiiri, jossa voi turvallisesti onnistua ja epäonnistua. Laajan oppimäärän perusopintojen päätteeksi voidaan valmistaa esitys, jossa oppilas pääsee näyttämään osaamistaan.

Tavoitteet

Sirkustekniikka

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- kehittää motorisia perustaitoja
- kokeilee monipuolisesti eri sirkuslajeja sekä oppii arvostamaan eri sirkuslajien ominaisuuksia
- harjoittelee sirkuslajien perustekniikoita pitkäjänteisesti ja tasolta toiselle edeten
- oppii turvallisen tavan harjoitella ja toimia
- oppii asettamaan tavoitteita ja nauttimaan niiden saavuttamisesta.

Kehontuntemus ja -hallinta

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- oppii tuntemaan ja hallitsemaan omaa kehoaan sekä luottamaan siihen
- rakentaa myönteisen kehosuhteen
- oppii huolehtimaan kehostaan ja sen tavoitteellisesta kehittämisestä sirkuslajien ominaisuudet huomioon ottaen
- oppii toimimaan vastuullisesti osana ryhmää ja luottamaan toisiin
- harjoittelee ketteryyttä, koordinaatiota, voimaa ja liikkuvuutta sekä oppii rentoutumaan.

Sirkustaiteen tuntemus

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- kiinnostuu sirkuksesta ja sirkuksen ilmiöistä
- oppii sirkustietoutta ja sirkuksen historiaa sekä oppii arvostamaan sirkustaidetta ja muita taidemuotoja
- tutustuu monipuolisesti erilaisiin esityksiin
- saa käsityksen sirkuksen erilaisista ilmenemismuodoista sekä tutustuu kansainvälisyyden merkitykseen sirkustaiteessa.

Ilmaisu ja esiintyminen

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- harjaantuu ilmaisemaan itseään luontevasti, avoimesti ja rohkeasti
- oppii nauttimaan itsensä ilmaisusta sirkustaiteen keinoin itsenäisesti sekä osana ryhmää
- oppii esityksen valmistamista ja saa kokemuksia esiintymisestä
- oppii ymmärtämään sirkusesityksen monien taidemuotojen yhteistyönä.

Keskeiset sisällöt

Sirkustaiteen laajan oppimäärän perusopintojen opetuksessa keskitytään turvalliseen harjoitteluun ja sirkustaiteessa käytettäviin motorisiin perustaitoihin eli tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoihin. Keskeisenä opetussisältönä on myös sirkuksen perustekniikoiden pitkäjänteinen harjoittelu. Kehontuntemusta ja -hallintaa harjoitellaan itsenäisesti ja yhdessä monipuolisilla liikkeiden laatua, ketteryyttä, koordinaatiota, voimaa, liikkuvuutta ja rentoutumista kehittäväillä harjoitteilla. Oppilaita harjaannutetaan sirkukselle tärkeisiin toiminta- ja turvakäytänteisiin, perehdytetään sirkusnastoon, -tietouteen ja -historiaan sekä katsotaan monipuolisesti erilaisia esityksiä ja opitaan keskustelemalla analysoimaan niitä. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan itseään ja esiintymään valmistamalla erilaisia esityksiä yksin ja ryhmässä sekä tutustumalla sirkusesityksen luomiseen kokonaisuutena.

13.3 Sirkustaiteen syventävät opinnot

Syventävien opintojen tarkoituksena on opintojen laajentaminen tai painottaminen. Oppilas syventää teknisiä taitojaan valitsemassaan sirkuslajissa ja oppii kehittämään taitojaan itsenäisesti. Esittämisen suunnittelu, esiintyminen ja oppilaan henkilökohtaisen ilmaisun kehittäminen ovat keskeinen osa sirkustaiteen laajan oppimäärän syventäviä opintoja. Syventävien opintojen päätteeksi oppilas valmistaa laajan oppimäärän lopputyön.

Tavoitteet

Sirkustekniikka

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- valitsee yhden tai useamman sirkuslajin ja harjaantuu lajitekniikoiden hallinnassa
- kokeilee ja kehittää omaa liikemateriaaliaan valitsemassaan sirkuslajissa
- jatkaa monipuolista sirkustaitojen harjoittelua sekä tutustuu sirkustaidetta tukeviin taidelajeihin
- oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan omaa harjoitteluaan turvallisesti ja itsenäisesti.

Kehontuntemus ja -hallinta

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- löytää oman tapansa liikkua
- oppii nauttimaan oman kehon mahdollisuuksista ja itsensä kehittämisestä
- kehittää kehonhallintaansa vastaamaan valitsemansa sirkuslajin asettamia vaatimuksia.

Sirkustaiteen tuntemus

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- tutustuu sirkustaiteen nykypäivään
- syventää tietämystään valitsemassaan sirkuslajissa

- tuntee oman sirkuslajin turvallisuusnäkökohdat ja oppii huoltamaan omia välineitään
- ymmärtää kansainvälisyyden merkityksen sirkustaiteen lähtökohtana.

Ilmaisu ja esiintyminen

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- oppii käyttämään sirkustaitoja itseilmaisuun ja kehittämään eteenpäin omia ideoitaan
- tuntee sirkusesityksen rakennetta, esityksen valmistamisprosessia ja osaa itse valmistaa esityksen tai esityskokonaisuuden osan
- valmistaa sirkustaiteen laajan oppimäärän syventävien opintojen päätteeksi lopputyön.

Keskeiset sisällöt

Sirkustaiteen laajan oppimäärän syventävissä opinnoissa vahvistetaan osaamista yhdessä tai useammassa sirkuslajissa. Oppilaat kehittävät omaa liikemateriaalia sekä harjoittelevat itsenäistä työskentelyä ja sirkuslajien perustekniikoita monipuolisesti turvallista harjoittelua korostaen. Opetuksessa oppilaita ohjataan ottamaan huomioon taitolajien vaatimukset kehonhuollolle ja -hallinnalle, fyysisille ominaisuuksille sekä omaehtoiselle liikunnalle. Ketteryyttä, koordinaatiota, voimaa, liikkuvuutta ja rentoutumista harjoitellaan monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Oppilaat etsivät tietoa sirkuksesta nykypäivänä, sirkuslajeista sekä sirkuksen suhteesta muihin taiteen muotoihin. Opetuksessa syvennetään osaamista käytössä oleviin turvallisuusvälineisiin ja välineiden huoltoon sekä opetellaan sirkuslajien turvallisuustaitoja. Ymmärrystä kansainvälisyyden merkityksestä sirkustaiteelle kehitetään katsomalla ja analysoimalla erilaisia esityksiä sekä opiskelemalla sirkustaiteen kansainvälistä sanastoa. Esiintymistä, vuorovaikutustaitoja ja roolityöskentelyä harjoitellaan ryhmässä erilaisten esiintymistaitoharjoitusten avulla. Esityksiä valmistetaan eri lähtökohdista hyödyntäen sirkustaiteen monimuotoisuutta ja taiteiden välistä yhteistyötä.

13.4 Aikuisten sirkustaiteen opetus

Aikuisten opinnot tarjoavat pohjan elämänpituiselle harrastukselle tai taiteen kentällä toimimiselle sirkustaiteen näkökulmasta. Aikuisten opetuksessa noudatetaan sirkustaiteen laajan oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä.

Opetuksessa luodaan kannustava ja sosiaalisesti vuorovaikutteinen opiskeluilmapiiri. Aikuisopiskelijaa ohjataan opiskelemaan sirkustaidetta pitkäjänteisesti taipumustensa ja mahdollisuuksiensa mukaisesti. Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden kiinnostusten kohteet sekä heidän aiemmat opintonsa ja kokemuksensa sirkustaiteesta. Opiskelijoita ohjataan itsenäiseen ja oma-aloitteiseen opiskeluun, henkilökohtaisten tavoitteiden asettamiseen, oman työskentelyn ja oppimisen seurantaan sekä itsearviointiin.

13.5 Työtavat sirkustaiteen opetuksessa

Sirkustaidetta opetetaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, jotka ovat turvalliset, sopivat ja tarkoituksenmukaiset sirkustaiteen opetukseen. Työtapojen valinnalla tuetaan sirkustaiteen harrastamisessa tarvittavan osaamisen ja ominaisuuksien sekä itsenäisen työskentelyn, vuorovaikutustaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti yksilö- ja ryhmäopetuksen muotoja ja työtapoja mahdollistaen yksilölliset oppimispolut ja joustavat oppimisen jatkumot.

Oppimisprosessia edistetään korostamalla aktiivista harjoittelua ja yhteistoiminallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Pätevyyden kokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla sekä harjaantumisen vaiheeseen sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella.

13.6 Oppimisen arviointi sirkustaiteen opetuksessa

Sirkustaiteen arviointi on vuorovaikutteista. Oppilaan opiskelua, oppimista ja itsearviointia tukevat ryhmän ja opettajan antama palaute. Palaute oppimisesta ja työskentelystä on kannustavaa, ohjaavaa ja jatkuvaa. Arviointi kohdistuu oppilaan toimintaan, ei hänen ominaisuuksiinsa. Oppilaan tulee saada koko opiskelunsa ajan palautetta oppimisestaan ja työskentelystään erilaisissa oppimistilanteissa. Arviointi tapahtuu aina suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Kaikki palaute ja arviointi annetaan myönteisessä opiskelua ja oppimista edistävässä hengessä.

Sirkustaiteen laajassa oppimäärässä arvioinnin kohteita ovat:

Oppilaan kehittyminen

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan edistymistä opinnoissa ja työskentelyä toisten kanssa. Arvioinnin tulee tukea oppilaan hyvän itsetunnon ja ilmaisuvälineiden kehittymistä sekä oppilaan halukkuutta kehittää itseään sirkustaiteessa ja sirkustaiteen keinoin.

Oppilaan itsearviointi

Opetuksessa tuetaan oppilaan kykyä arvioida omaa ja muiden työskentelyä. Oppilas harjoittelee koko opiskelun ajan itsearviointia ja häntä opastetaan oppimisensa dokumentoimiseen ja seurantaan.

Oppimisprosessi ja tavoitteiden saavuttaminen

Arviointi kohdistuu sekä prosessiin että lopputulokseen. Arviointimenetelmät valitaan siten, että ne edistävät asetettujen tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opetusmenetelmiin ja tukevat oppimista. Arviointi kertoo, miten oppilas on saavuttanut sirkustaiteen laajan oppimäärän tavoitteet.

Lopputyön arviointi

Oppilas suunnittelee, valmistaa ja toteuttaa itsenäisesti sirkustaiteen laajan oppimäärän syventävien opintojen päätteeksi lopputyön yksin tai ryhmässä. Oppilas esiintyy itse esityksessä.

Sirkustaiteen laajan oppimäärän lopputyö on taiteellinen oppimisprosessi, joka muodostuu sirkusesityksestä ja kirjallisesta osiosta. Esityksen arvioitavia osa-alueita ovat esiintymistaito, sirkustekniikka ja esityksen kokonaisuus. Kirjallinen osio sisältää lopputyön ennakkosuunnitelman ja raportin. Lopputyö arvioidaan suhteessa oppilaan asettamiin tavoitteisiin ja itsearvioitiin.

14 TANSSI

Tanssin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän tarkoituksena on tarjota oppilaalle mahdollisuus kokea ja vaalia tanssin iloa, opiskella tanssia tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti sekä kehittää tanssin ammatillisissa ja korkea-asteen opinnoissa tarvittavia valmiuksia. Tavoitteena on, että oppilas rakentaa omakohtaisen suhteen tanssiin, rohkaistuu ilmaisemaan itseään kehollisesti ja muodostaa laaja-alaisen käsityksen tanssin muodoista, tehtävistä ja mahdollisuuksista erilaisissa toimintaympäristöissä.

Tanssin laajan oppimäärän opetus tukee oppilaan kokonaisvaltaista kasvua, luovuutta ja taiteellista ilmaisukykyä. Oppilasta ohjataan kehittämään tanssissa tarvittavia valmiuksia tasapainoisesti ja ottamalla huomioon oppilaan yksilölliset ja kulttuuriset lähtökohdat. Opintojen myötä oppilas oppii yhä paremmin huolehtimaan kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnistaan ja toimimaan ryhmän ja yhteisön jäsenenä. Opetus kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisiin tanssi- ja taidetapahtumiin ja esityksiin sekä esiintyjänä että katsojana. Opetus avartaa oppilaan käsitystä tanssin monimuotoisuudesta niin taiteena kuin kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä sekä tukee hänen kasvuaan sivistyneeksi, suvaitseväiseksi ja jokaisen erilaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi.

14.1 Varhaisiän tanssikasvatus

Varhaisiän tanssiopintojen tavoitteena on lapsen luovuuden ja kehontuntemuksen kehittäminen. Leikinomainen toiminta edistää lapsen tanssin perustaitoja, ryhmässä toimimisen taitoja ja oppimisvalmiuksia. Opetuksen tehtävänä on herättää tanssin ilo ja tukea itseilmaisun ja itseluottamuksen kehittymistä turvallisessa oppimisympäristössä. Opetuksen kokemuksellisuutta ja elämyksellisyyttä vahvistetaan ottamalla toiminnassa huomioon oppimisen moniaistisuus ja muiden taiteenalojen tarjoamat mahdollisuudet. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisen varhaisiän tanssikasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja laajuudesta.

14.2 Tanssin perusopinnot

Tanssin perusopintojen tarkoituksena on, että oppilas luo omakohtaisen, kokemuksellisen suhteen tanssiin ja sitä kautta sitoutuu pitkäjänteiseen työskentelyyn tanssin parissa. Opintojen aikana oppilas harjoittelee ja kehittää valitsemansa tanssilajin tai -lajien keskeisiä fyysis-motorisia ja ilmaisullisia taitoja. Koulutuksen järjestäjä määrittelee opetussuunnitelman perusteiden pohjalta paikalliset opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet ja sisällöt sekä laajuuden. Yksittäinen opintokokonaisuus voi sisältää tavoitteita perusteiden eri tavoitealueilta. Perusopintoihin voi sisältyä keskenään vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia.

Tavoitteet

Hyvinvointi ja kehoisuus

Tavoitteena on, että oppilas

- kokee tanssin iloa
- suhtautuu myönteisesti omaan kehoonsa ja sen haastamiseen
- oppii pitämään huolta kehostaan ja noudattamaan terveellistä elämäntapaa
- oppii asettamaan realistisia tavoitteita tanssin eri osa-alueilla.

Vuorovaikutus ja kulttuurinen osaaminen

Tavoitteena on, että oppilas

- kunnioittaa omaa ja muiden kehoilista ilmaisua ja tanssia
- osaa toimia ryhmässä ja osallistua ryhmälähtöiseen luovaan, taiteelliseen prosessiin
- antaa tilaa toisille ja suhteuttaa oman liikkumisensa tilaan ja toisten liikkumiseen
- harjaantuu vastaanottamaan ja antamaan rakentavaa palautetta
- osaa sanallistaa ja jakaa kokemuksiaan tanssista ja taiteesta.

Taito ja taide

Tavoitteena on, että oppilas

- ymmärtää pitkäjänteisen työskentelyn merkityksen tanssitaidon kehittämisessä
- harjoittelee valitsemaansa tanssilajiin tai -lajeihin liittyvää kehoilista artikulaatiota, motorisia taitoja ja ilmaisullisia laatuja sekä musiikin tuntemusta ja tulkintaa
- käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan tanssissa
- harjaantuu liike- ja tanssi-improvisaatioon liittyvissä taidoissa
- avartaa tanssikäsitystään tutustumalla tanssitaiteen kulttuurisiin elementteihin ja ilmiöihin
- ymmärtää tanssin suhdetta muihin taiteisiin.

Esiintyminen

Tavoitteena on, että oppilas

- harjaantuu toimimaan erilaisissa esiintymistilanteissa ja -ympäristöissä
- ottaa vastuun omasta osuudestaan esityskokonaisuudessa
- osaa valmistautua esiintymistilanteisiin
- harjaantuu kokonaisvaltaiseen ilmaisuun
- saa tilaisuuksia oman taiteellisen prosessin toteuttamiseen ja esiintuomiseen.

Keskeiset sisällöt

Perusopintojen keskeisiä sisältöjä ovat kehotietoisuutta ja hyvinvointia tukevat harjoitteet, jotka liittyvät muun muassa kehon linjaukseen, kineettisiin liikeketjuihin, lämmittelyyn ja palautumiseen.

Opinnoissa perehdytään kuhunkin tanssilajiin liittyvään tyyliin, liikesanastoon, motorisiin taitoihin, ilmaisullisiin laatuihin ja kehoiliseen artikulaatioon. Perusopinnoissa oppilas opiskelee itsenäistä ja oma-aloitteista työskentelyä sekä harjoittelun aikana että esiintymistilanteissa. Ryhmän jäsenenä toimimista edistävät harjoitteet liittyvät vuorovaikutukseen, kommunikaatioon ja ilmaisuun. Myös

esiintymistilaisuuksiin liittyvä käytännöllinen tieto ja toiminta ovat osa perusopintojen sisältöjä.

14.3 Tanssin syventävät opinnot

Syventävien opintojen tarkoituksena on tanssiopintojen painottaminen oppilaan valitsemalla tavalla. Opintojen aikana oppilas suunnittelee ja toteuttaa opettajan ohjauksessa tanssin laajan oppimäärän lopputyön. Syventäviin opintoihin voi sisältyä keskenään vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia ja koulutuksen järjestäjä voi suunnitella oppilaan valittavaksi erilaisia suuntautumisvaihtoehtoja. Vaihtoehtoiset opintokokonaisuudet ja suuntautumisvaihtoehdot suunnitellaan tukemaan oppilaiden lopputöiden toteuttamista. Koulutuksen järjestäjä määrittelee näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta paikalliset opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet ja sisällöt sekä laajuuden. Yksittäinen opintokokonaisuus voi sisältää tavoitteita perusteiden eri tavoitealueilta.

Tavoitteet

Hyvinvointi ja kehollisuus

Tavoitteena on, että oppilas

- tunnistaa tanssin vaikutuksia omalle hyvinvoinnilleen
- osaa rytmittää lepoa ja harjoittelua
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja haasteitaan
- osaa itse hakea tietoa hyvinvointiin ja terveelliseen elämäntapaan liittyvistä asioista.

Vuorovaikutus ja kulttuurinen osaaminen

Tavoitteena on, että oppilas

- kunnioittaa jokaisen yksilöllisyyttä, erilaisia näkemyksiä ja kehollisen kokemuksen ainutlaatuisuutta
- osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti ryhmälähtöiseen luovaan prosessiin
- osaa sanallistaa tanssiteosten ja taiteen tuottamia kokemuksia ja omia tulkintojaan niistä
- kehittää kokonaisvaltaista tietoisuutta ryhmän yhteisestä liikkeellisestä tapahtumasta
- osaa sanallistaa tanssiteosten ja taiteen tuottamia kokemuksia ja omia tulkintojaan niistä
- oppii tekemään vertaisarviointia rakentavasti.

Taito ja taide

Tavoitteena on, että oppilas

- syventää valitsemansa tanssilajiin liittyvää kehollista artikulaatiota, motorisia taitoja ja ilmaisua sekä musiikin tuntemusta ja tulkintaa
- kehittää kehontietoisuutta ja -hallintaa
- syventää liike- ja tanssi-improvisaatioon liittyviä taitojaan
- osaa suunnata opiskeluaan ja asettaa itselleen lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita
- hakeutuu omatoimisesti taide-elämysten pariin sekä tutustuu joihinkin merkittäviin tanssiteoksiin
- ymmärtää tanssin olemusta ja suhdetta muihin taiteisiin ja yhteiskuntaan.

Esiintyminen

Tavoitteena on, että oppilas

- osaa valmistautua itsenäisesti esiintymistilanteisiin
- kantaa vastuuta erilaisissa esiintymistilanteissa ja -ympäristöissä
- sovittaa ilmaisunsa esittämänsä teoksen tyyliin ja sisäiseen maailmaan
- harjoittelee koreografian ja komposition suunnittelua ja toteuttamista
- saa kokemuksia ja tietoa muun muassa äänen ja visuaalisuuden merkityksestä tanssiteoksen osatekijöinä.

Keskeiset sisällöt

Syventävien opintojen keskeisiä sisältöjä ovat kehotietoisuutta ja hyvinvointia tukevat harjoitteet, jotka liittyvät muun muassa kehon linjaukseen, kineettisiin liikeketjuihin, lämmittelyyn, palautumiseen ja rasitusvammojen ennaltaehkäisyyn. Tietous terveellisestä ravitsemuksesta sekä anatomian ja kinesiologian perusteet auttavat edistämään omaa hyvinvointia.

Opinnoissa syvennetään kuhunkin tanssilajiin liittyvän tyylin, liikesanaston, motoristen taitojen sekä ilmaisullisen ja kehollisen artikulaation hallintaa. Ryhmälähtöistä luovaa prosessia edistävät harjoitteet liittyvät vuorovaikutuksen ja ilmaisun lisäksi kompositioon ja koreografiseen prosessiin. Esiintymistilaisuuksiin liittyvä käytännöllinen tieto ja toiminta, kuten levon ja ravinnon merkitys esiintymiseen valmistautumisessa ja esiintymisjännityksen hallinta, ovat myös syventävien opintojen sisältöjä. Opintoihin sisältyy tanssi- ja musiikkitietoutta sekä tietoa tanssimuotojen kulttuurisesta ja historiallisesta taustasta. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan taiteidenvälisiä projekteja ja tapahtumia. Koulutuksen järjestäjä voi laajentaa opintojen sisältöjä opetuksen tavoitteiden ja paikallisten tarpeiden pohjalta.

14.4 Aikuisten tanssin opetus

Aikuisten opetuksessa noudatetaan tanssin laajan oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä.

14.5 Työtavat tanssin opetuksessa

Tanssin laajan oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppimäärän tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Opetus perustuu vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen oppimiseen. Ryhmäopetus tarjoaa mahdollisuuksia monipuoliseen ilmaisuun, kokemukselliseen oppimiseen ja osaamisen osoittamiseen. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia yksilölliseen ja omatoimiseen työskentelyyn. Työtapojen monipuolisuutta edistetään muun muassa hyödyntämällä teknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen toteutuksessa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

14.6 Oppimisen arviointi tanssissa

Tanssin perusopinnoissa arvioinnin tarkoitus on motivoida oppilasta opetuksen aikana ja kannustaa häntä itseohjautuvuuteen, oppimaan oppimiseen, vuorovaikutukseen ja yhteistoiminnallisuuteen. Lisäksi arviointi tuottaa opettajalle tietoa siitä, miten opetusta tulisi jatkossa suunnata. Arviointi on oleellinen osa jokapäiväistä oppimisprosessia ja opettamista. Se on vuorovaikutuksellinen neuvottelutilanne, jossa tarkastellaan oppimisprosessin kulkua, siihen vaikuttavia tekijöitä ja osaamisen kehittymistä.

Perusopinnoissa oppimisen arvioinnin tarkoituksena on tukea oppilasta erityisesti vuorovaikutustaitojen sekä tanssi- ja ilmaisutaitojen kehittämisessä. Oppilaan itse- ja vertaisarviointitaitojen vahvistamisella on tässä tärkeä tehtävä.

Syventävissä opinnoissa arvioinnin tarkoituksena on tukea ja suunnata oppilaan tanssiopintoja ottaen huomioon oppilaan opinnoilleen ja lopputyölle asettamat tavoitteet. Kaikki arviointi ja palaute annetaan myönteisessä, tulevaisuuteen suuntaavassa ja opiskelua motivoivassa hengessä. Syventävien opintojen aikana ja lopputyön toteutuksessa hyödynnetään itsearviointin ja vertaisarviointin tarjoamia mahdollisuuksia.

Tanssin laajan oppimäärän arvioinnin kohteita ovat

- hyvinvointi ja kehollisuus
- vuorovaikutus ja kulttuurinen osaaminen
- taito ja taide
- esiintyminen.

Opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä arvioinnin kohteita voidaan tarkentaa paikallisesti. Koulutuksen järjestäjä kuvaa opetussuunnitelmassaan arvioinnin antamisen tavat.

Lopputyön arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan lopputyölleen asettamat tavoitteet.

15 TEATTERITAIDE

Taiteen perusopetuksen teatteritaiteen laajan oppimäärän tehtävänä on vahvistaa oppilaiden aktiivista toimijuutta ja syvällistä teatteritaiteen ymmärrystä. Opetuksessa tuetaan oppilaita taiteen omaehtoiseen tekemiseen ja henkilökohtaiseen tulkintaan. Opetus kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan yksilönä sekä vuorovaikutukseen ryhmän jäsenenä. Teatteritaidetta voi opiskella eri lähtökohtien, tekemisen tapojen ja näkökulmien kautta, esimerkiksi esiintyjyyden, näyttelijäntaiteen, käsikirjoittamisen, esitysdramaturgian, ohjaajantaiteen ja visualisoinnin kautta. Teatteritaide on luonteeltaan haarautuva ja eri lajeja sisältävä taidemuoto, jossa yhdistyvät eri taiteenalat. Sitä voidaan toteuttaa eri yhteisöissä ja ympäristöissä. Laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa teatteritaide toteutuu erilaisina esityksinä ja esittämisen muotoina.

Opetuksessa tuetaan oppilaiden iloa, uteliaisuutta ja motivaatiota opiskella ottamalla huomioon heidän yksilöllisiä tarpeitaan ja tavoitteitaan. Teatteritaiteen opiskelun tavoitteena on vahvistaa oppilaiden kulttuurista osaamista kehittämällä monipuolisesti heidän taitojaan ja tietojaan. Oppilasta ohjataan oman oppimisen reflektointiin, itseohjautuvuuteen sekä sitoutuneeseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn. Laajan oppimäärän opinnot luovat valmiuksia eri alojen jatko-opintoihin, yhteiskunnalliseen osallisuuteen ja muuttuvaan työelämään.

15.1 Varhaisiän teatterikasvatus

Varhaisiän teatterikasvatuksen tavoitteena on rohkaista ja innostaa lapsia ilmaisemaan itseään teatterileikin ja teatteritaiteen keinoin sekä saamaan kokemuksia ja elämyksiä teatterin tekemisestä ja kokemisesta. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisen varhaisiän teatterikasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja laajuudesta.

15.2 Teatteritaiteen perusopinnot

Teatteritaiteen laajan oppimäärän perusopintojen tavoitteena on tutustua teatterin tekemisen suuntauksiin ja käytäntöihin sekä teatteriin taidemuotona. Opinnot koostuvat eri tavoitealueita yhdistelevistä opintokokonaisuuksista, jotka päätetään paikallisesti.

Tavoitteet

Esiintymis- ja vuorovaikutustaidot

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta toimimaan vastuullisena ryhmän jäsenenä
- rohkaista oppilasta vuorovaikutukseen ja kontaktiin toisten esiintyjien ja yleisön kanssa
- ohjata oppilasta ymmärtämään läsnäolon merkitys esiintymistilanteessa
- ohjata oppilasta harjoittelemaan kokonaisvaltaista ilmaisua
- rohkaista oppilasta refleктоimaan omaa työskentelyään
- ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä muihin taiteenlajeihin.

Teatteriesitys

Opetuksen tavoitteena on

- motivoida oppilasta työskentelemään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti
- kannustaa oppilasta kokeilemaan eri tehtäviä esitysten harjoitusprosesseissa
- ohjata oppilasta omaksumaan teatterin käsitteitä ja tutustumaan teatterin eri osa-alueisiin
- ohjata tunnistamaan ja ymmärtämään erilaisten esitysten harjoitusprosessien vaiheita
- ohjata oppilasta tutustumaan teatteriesitysten eri muotoihin ja kokeilemaan niitä.

Oma taiteellinen prosessi

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta luovaan toimintaan ja uteliaisuuteen sekä kokeilemaan rohkeasti teatterin keinoja
- rohkaista oppilasta uskomaan itseensä, löytämään omia vahvuuksiaan ja kehittämisalueitaan
- innostaa oppilasta asettamaan itselleen tavoitteita ja refleктоimaan omaa työskentelyään
- ohjata oppilasta havainnoimaan ilmiöitä ja todellisuutta ympärillään käyttäen apuna omaa kokemusmaailmaansa ja eri aisteja.

Teatteritaide osana yhteiskuntaa

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta havainnoimaan teatteria ja teatteritaidetta osana omaa elämää ja yhteiskunnallisena ilmiönä
- ohjata oppilasta tutustumaan teatteriin taidemuotona
- ohjata oppilasta analysoimaan kokemaansa ja näkemäänsä
- ohjata oppilasta tutustumaan teatterin traditioihin
- ohjata oppilasta tutustumaan teatterin moninaisiin työnkuviin.

Keskeiset sisällöt

Perusopinnoissa tutustutaan teatteritaiteeseen monipuolisesti erilaisten harjoitteiden ja esitystentekoprosessien avulla. Opinnoissa harjoitellaan erilaisia teatteritaitoja, kuten esiintyjyyden eri osa-alueita ja esiintymistaitoja (puhetta, fyysistä ilmaisua, äänenkäyttöä). Opintojen aikana keskustellaan, analysoidaan ja toimitaan vuorovaikutteisesti ryhmässä. Tuotetaan esitysten lähdemateriaaleja itse osana harjoitusprosessia ja tutustutaan erilaisiin lähdemateriaaleihin, esimerkiksi näytelmiin, runoihin, satuihin, elokuvaan, mediateksteihin, kuviin, ääniin tai elämäntarinoihin. Opintojen aikana harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista sekä reflektion tekemistä eri tavoin.

15.3 Teatteritaiteen syventävät opinnot

Laajan oppimäärän syventävien opintojen tavoitteena on syventää teatterin tekemisen osaamista ja näkemystä teatterista taiteena. Opinnot koostuvat eri tavoitealueita

yhdistelevistä opintokokonaisuuksista, jotka päätetään paikallisesti. Syventävien opintojen lopussa tehdään lopputyö.

Tavoitteet

Esiintymis- ja vuorovaikutustaidot

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta toimimaan vastuullisena ryhmän jäsenenä
- rohkaista oppilaita vuorovaikutukseen ja kontaktiin toisten esiintyjien ja yleisön kanssa
- ohjata oppilasta ymmärtämään läsnäolon merkitys esiintymistilanteessa
- ohjata oppilasta syventämään kokonaisvaltaista ilmaisuaan
- rohkaista oppilasta reflektoimaan omaa ja muiden työskentelyä
- rohkaista rakentamaan toimivaa ryhmää omalla toiminnalla.

Teatteriesitys

Opetuksen tavoitteena on

- motivoida ja sitouttaa oppilasta työskentelemään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti
- kannustaa oppilasta kokeilemaan eri tehtäviä esityksen harjoitusprosessissa
- ohjata oppilasta omaksumaan teatterin käsitteitä ja osa-alueita
- ohjata oppilasta tutustumaan teatteriesitysten eri muotoihin ja kokeilemaan niitä
- ohjata oppilasta tutustumaan näytelmäkirjallisuuteen ja harjoittelemaan näytelmien lukemista
- ohjata oppilasta tunnistamaan esityksen sisällön ja muodon suhde
- ohjata oppilasta huomioimaan teatteriesityksen luonne ainutkertaisena ja katoavana tapahtumana, joka rakentuu esiintyjän ja katsojan vuorovaikutuksen varaan.

Oma taiteellinen prosessi

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta laajentamaan tai vaihtamaan näkökulmaa sekä ajattelemaan uteliaasti, kriittisesti ja kyseenalaisten
- ohjata oppilasta havainnoimaan itseään sekä ilmiöitä ja todellisuutta ympärillään eri aistien avulla ja seuraamalla monipuolisesti mediaa
- rohkaista oppilasta vahvistamaan itseluottamustaan ja epävarmuuden sietokykyään
- rohkaista oppilasta löytämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ja ilmaisemaan itseään
- innostaa oppilasta asettamaan itselleen tavoitteita ja reflektoimaan omaa työskentelyään
- kannustaa oppilasta vahvistamaan omaa taiteellista ajatteluaan ja suhdettaan teatteritaiteeseen.

Teatteritaide osana yhteiskuntaa

Opetuksen tavoitteena on

- kannustaa oppilasta havainnoimaan teatteria ja teatteritaidetta osana omaa elämää ja yhteiskunnallisena ilmiönä
- ohjata oppilasta tutustumaan teatterin historiaan, traditioihin ja ajankohtaisiin ilmiöihin esitystaiteessa

- ohjata oppilasta tutustumaan teatterin moninaisiin tehtävänkuviin, teatteritaitojen hyödyntämiseen eri ammateissa, työhaussa ja opiskelussa sekä harrastamaan teatteria monipuolisesti
- ohjata oppilasta tutustumaan teatteriin ja sen sovelluksiin taidemuotona ja teatteritaiteen yhteyksiin muihin taiteisiin
- ohjata oppilasta analysoimaan kriittisesti kokemaansa ja näkemäänsä, myös yhteiskunnallisuuden ja osallisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Teatteritaiteen laajan oppimäärän syventävissä opinnoissa perehdytään syvällisesti teatteritaiteeseen erilaisten harjoitteiden ja esitysprosessien avulla. Opinnoissa osallistutaan esitysten tekemiseen, tutustutaan teatterinteon prosessin eri vaiheisiin ja näyttämötyöskentelyyn. Opintojen aikana harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista sekä reflektion tekemistä oppilaille luontaisella tavalla.

Osaamista ja ymmärrystä syvennetään oppilaan kiinnostuksen ja oppilaitoksen resurssien mukaan: opinnoissa perehdytään teatteritaiteen eri osa-alueisiin, esimerkiksi esiintyjyyteen, näyttelijäntaiteeseen, ohjaajantaiteeseen, esitysdramaturgiaan, käsikirjoittamiseen, scenografiaan tai visualisointiin. Vuorovaikutus- ja ryhmätaitoja kehitetään syventämällä ryhmädynamiikan ymmärtämistä ja kannustamalla avoimen ilmapiirin ylläpitämiseen. Opintojen aikana tutustutaan näytelmäkirjallisuuteen, erilaisiin dramaturgisiin muotoihin ja teatterin traditioon. Opinnoissa tutustutaan erilaisiin esitysten lähdemateriaaleihin ja tuotetaan niitä itse. Opintojen aikana vierailaan erilaisissa teattereissa ja tutustutaan teatterialan ammatteihin ja tehtävänkuviin. Oppilasta ohjataan myös tutustumaan eri koulutusaloihin, joissa teatteritaiteen opiskelua voi hyödyntää.

15.4 Aikuisten teatteritaiteen opetus

Aikuisten teatteritaiteen opetuksessa noudatetaan teatteritaiteen laajan oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä.

15.5 Työtavat teatteritaiteen opetuksessa

Teatteritaiteen opiskelu tapahtuu ryhmässä, ja siinä korostuvat ryhmätyö- ja vuorovaikutustaidot. Teatteritaidetta opiskellaan kokeilemalla, harjoittelemalla. Sitoutuminen ja sitouttaminen sekä motivointi tunneilla käymiseen ovat tärkeitä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen työskentelyyn omassa toiminnassaan ja ryhmän yhteisissä tavoitteissa. Oppilaiden oman ilmaisu- ja havaintokyvyn harjoittaminen on keskeistä, ja siinä otetaan huomioon oppilaiden erilaiset keholliset kokemukset. Työtavat valitaan siten, että ne tukevat oppilaiden kykyä ymmärtää omaa oppimistaan ja kehollisuuttaan, reflektoida oppimiaan taitoja ja kehittää niitä edelleen omassa taiteellisessa työskentelyssään. Työtavoissa korostuu oppilaan kehityksen jatkuva seuranta säännöllisen palautteen antamisen ja saamisen muodossa.

15.6 Oppimisen arviointi teatteritaiteen opetuksessa

Teatteritaiteen opintojen arviointi on luonteeltaan havaintoihin perustuvaa. Arvioinnin tehtävänä on tukea opinnoissa edistymistä ja opinnoille annettujen tavoitteiden saavuttamista. Arviointi tukee oppilaiden oman taiteellisen ajattelun ja esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä, omien tavoitteiden asettamista ja edistymisen seuraamista suhteessa niihin.

Oppimista arvioidaan myönteisesti ja kannustavasti sekä opintojen aikana että päättövaiheessa. Monipuolinen ja jatkuva arviointi koostuu erilaisista palautteen antamisen tavoista ja arviointimenetelmistä: oppilaat saavat henkilökohtaista palautetta opettajaltaan, ja oppilaita ohjataan itsearviointiin ja vertaisarviointiin. Palaute kytkeytyy oppimisen tavoitteisiin ja on luonteeltaan ohjaavaa, jatkuvaa ja pitkäkestoista. Arviointi tukee samalla oppimaan oppimisen taitojen ja itseohjautuvuuden kehittymistä. Arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen ja teatteritaitojen karttumiseen, ei oppilaan persoonaan. Arvioinnin ja palautteen antamisessa otetaan huomioon oppilaiden itsetunnon ja myönteisen minäkuvan kehittyminen.

Teatteritaiteen laajan oppimäärän oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetukselle annettuihin tavoitealueisiin: esiintymis- ja vuorovaikutustaitoihin, teatteriesitykseen, omaan taiteelliseen prosessiin ja teatteritaiteeseen osana yhteiskuntaa.

Perusopinnoissa jatkuvan arvioinnin tehtävänä on tukea teatteritaiteen perustaitojen harjoittelua ja kehittämistä. Arvioinnissa painottuvat esiintymis- ja vuorovaikutustaidot sekä teatteriesityksen valmistusprosessi. Syventävissä opinnoissa jatkuvan arvioinnin tehtävänä on tukea teatteritaiteen taitojen laajentumista. Arvioinnissa painottuvat erityisesti oma taiteellinen prosessi ja teatteritaiteen yhteiskunnallisuuden ymmärtäminen.

Teatteritaiteen laajan oppimäärän lopputyö on taiteellinen oppimisprosessi, joka toteutuu esityksenä tai osana esitystä. Oppilas suunnittelee, valmistaa ja toteuttaa syventävien opintojen aikana lopputyön yksin tai ryhmässä. Lopputyön perusteella kirjoitetaan raportti, jossa oppilas reflektoi ja prosessoii omaa oppimistaan ja taiteellista toimintaansa. Lopputyössä arvioidaan oppilaan taiteellista työtä ja prosessia sekä niiden raportointia.